МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областной Грозненски городской комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 81 (2706) | КІиранди, 7 октябрь, 1962 ш. | Мах 2 кеп.

СИХДЕ ХЬАЖКІАШ ДІАЛУЛГА

4-ча октябре республика боахамаша Даьхен амбарашка чутессай 1428 тонн хьажкІий, хІаьта 5-ча октябре дІаеннараш царел 1050 тонн дукхагІа я.

УКХ ТІЕХХЬАРЧА ДЕНОШКА ИШТТА ЛАКХЪЕННАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА ХЬАЖКІАШ ДІАЯЛАРА БАЛХА ТЕМПАШ. ПХЕЛАГІЧА ОКТЯБРЕ ЭГГАРА ДУКХАГІА ХЬАЖКІАШ ДІАЕННАЙ ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА — 560 ТОНН, НАЬСАРЕН РАЙОНА БОАХАМАША — 466 ТОНН.

ЦХЬАБАКЪДА, МАССАНАХЬА А ЦХЬАТАРРА ЛЕЛАЦ УЖ ГІУЛАКХАШ. ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА ХЬАЖКІАШ ДІАЯЛАРА ГРАФИК ХЬАЛХА САННА КХОАЧАШЪЯЦ УРУС-МАРТАНА, АЧХОЙ-МАРТАНА, КУРЧАЛОЙ РАЙОНИЙ БОАХАМАША.

ЯлхлагІча октябре кхаччалца ерригача республико паччахьалкхенна дІаеннай 7.931.078 пунт ялата.

ХІАРА МАШИНАХ, АГРЕГАТАХ БИЗЗА ПАЙДА А ЭЦАШ СИХДЕ ДЕЗА ХЬАЖКІАШ ЧУЭЦАРА А УЖ ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА ДІАЯЛАРА А БАЛХАШ.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА СИЙНА

Дезача цІейна

Дикача къахьегама совгІатаца Октябра цІейна накъа баха кийчлуш ба тха отделене къахьегамхой. Дика хьийкъай 900 гектара тІа дІайийна хьажкІаш. ХІанз тхоай ма хулла сихагІа уж чу а ийца паччахьалкхенна дІаяла гІерташ доахк тхо. Лоацача хана хьакхаь а чуийца а яннай 600 гектара тІара хьажкІаш. Укх шин-кхаь дийнахь из болх чакхбаккха дош деннад механизатораша. Къаьстта дика болх бу Полонкоев Исраила лелаеча агрегата. Нормаех дийнахь 2,5 хьакха мара ца езача 11—12 гектар хьажкІаш хьокх цо. Цхакха йохийтац комбайн. Ший новкъост санна къахьега ба цунцара тракторист а.

Полонкоев йоаржаь социалистически яхь массаволча болхлочо хьаллаьцай. Дукха ха йоацаш эггара тІехьа яр Муцольгов Юсапа хьажкІаш чуэца агрегат. ХІанз дийнахьа 6—7 гектар хьажкІаш чуэц цо.

Йоккха теркъ ю оаха паччахьалкхенна ший ханнахьа хьажкІаш дІаяларна а. Уж цІен а еш, машинашта тІайотташ хІара денна 250—300 сат хул отделене. ХІанзале 1000 тонн хиллад хьажкІаш чутессай Даьхен амбарашка. ХьажкІаш дІаяла еза план йоккха я тха — 1800 тонн. Бакъда, оаха из тІехкхоачашъергья.

ХІанзехьа а кийчо ю оаха семилетка пхелагІча шера хургболча хьувкъама а. Гуйран ялташ дІадера план дукха тІехкхоачашъяьй. 240 гектара тІа дІадийнад кІа, 40 гектар задане совгІа. Ципа болх баь механизатораш ба Куркиев Ахьмад (сеялщик Белхароев Салман).

ЧІоагІа бехтохкаме декхар да ший ханнахьа зябь аьха хьакхар а, хІана аьлча, зяба тІа дІайийнача культураша дукха дикагІа лу хьувкъам. Цудухьа оаха лаьрхІад шийла ха хьатІаотталехьа дерригa лаьтташ аьха даха. Аьха даьннад 560 гектар зяба лаьрхІа лаьтта. ХІара сменах шишша норма оахаш ба трактористаш Эзизков Яхьья, Тумгоев Ахьмад, Богатырев Султан. Дикача совгІаташца дезача цІейна накъа баха лаьрхІад отделене болхлоша.

А. ОЗДОЕВ,
«Назрановский» совхоза Сурхотіарча отделене управляющи.

Кердадараш Іомадеш

Новогрозненски ТЭЦ-а турбинни цеха болхлоша доккхий къахьегамца толамаш даьхад укх шера. Электроэнерги яккхара ийс бетта план 108,02 процентица химикаши мехкадьттахойн чуфусамаш йоахьара эша пар дІабалара план 101,05 процентица кхоачашъяьй оаха.

Цеха торонех дикагІа пайда эцара, шоашта чурча гІулакха эша пар, электроэнерги кІезигагІа йоаяра дика къахийгад цеха болхлоша. Хьалха 30—35 градус температура йолча турбай конденсатордашка хий каналийше Іоча у ухийташ доадора. ХІанз мастера А. Канарскен машиниста М. Лосеваи еннача рационализаторски предложенешца торо хулийт бІарча шера химически цеха эшача из хий дІахийта.

Цул совгІа, Іана замах турбинашка газ шелъеча приборашта эшача а дІадохийт из. Турбинай генераторийн питательни насосийн моторашка хий шелду схемаца тоаяьй. Цу гІулакхо низ бола кхо насос кхыча балха мукъаяьккхийтад. Цехерчарех дикагІбола рационализатораш ба нн. Канарский, Яковлев, Приймак, Лосев. Донсков, иштта кхыбараш а.

ХІанз цеха коллектива хьалхашка доккхий декхараш латт. Уж да Іана замах болх бе цех кийчъяр, Сийлахь-боккхача Октябра 45 шу дузача денна сийленца накъа баха дуккха тІайийла декхараш кхоачашдар.

Дийнахьа болх а беш сайгийнарча школашка, техникумашка, институташка дешаш ба цехера дукха болхлой. Царна юкъе ба нн. Габиссиани, Фильманин, Повзенко, Досков, Арсанукаев, иштта кхыбараш а.

Шоай балха говзал кхы а лакхъе гІерт болхлой. Кхыча республикашкарча электростанцей балхага хьеж, дикагІа дар хьаІомаду. Иштта, Невинномысске ТЭЦ-ен Чир-Юртовски ГЭС-ен баха хиннад тха болхлой.

П. АНЯНОВ,
ТЭЦ-а турбинни цеха начальника заместитель.

Задани— 240 процент

ХІара денна совдул «Красный молот» завода машиностроителий къахьегама хьинар. Боккха къахьегама толам баьккхаб укх деношка аьшка пхьара Михаил Еринина кулгадеча коммунистически къахьегама бригада. Ший балха задани 240 процент кхоачаш а еш, ворхІ сахьата бурув деттача насосашта эша 84 тулка хьайир цо.

Цеха «Молнияс» а новкъосташа а даггара ловцаш даьхар из толам баьккхача Еринина, цун гІончашта Владимир Наннева, Павел Гришина, машиниста Иван Караченцева.

Цу дийнахьа иштта къахьегама толам баккхарца белгальъяьр нов. Черноэуб керте лаьтта цхьакхьа бригада а. Цо ший сменин задани 180 процент кхоачашйир.

«Октябра хьалхарча социалистически яхье хьалха латтарашта нийсле!» — из тІахьехам бу завода «Молнияс».

К. ТИМОФЕЕВ.

ИОСИП БРОЗ ТИТО ССР-е ВАРГА

Хьалххе а СССР Министрий Совета Председателя Н. С. Хрущева Советски Союзе салаІа вола аьнна хьийхавар Югославе Федеративни Халкъа Республика президент нов. Иосип Броз Тито. Нов. Титос чІоагІа хамбеш тІаийцар из дош.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнев Югославе хиннача ха хоадам баьб Югославе Федеративни Халкъа Республика президенти цун сесаги а, хІаьта иштта ФНРЮ кулгалду кхыболча деятелаш а укх шера декабрь бетта Советски Союзе боагІара болаш.

(ТАСС).

Медицински училища 440 студент цІергволаш общежити хьалъеча къахьегаш я н. Серова кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаю штукатурий бригада. ХІара смена задани 150—160 процент кхоачашъю. Бригада чІоагІо яьй штукатурни балхаш ханал итт ди хьалха йистедаха.

Сурта тІа: н. Серова бригада.

И. Плиева сурт.

САГА КЪАХЬЕГАМЦА КАРАДЕРЗАДАЬЧА ЛАЬТТА

Новкъост Н. С. Хрущев Екъача арене

Къаьнача Іаьдалах хІанз а Екъа аре бал цу мехках. Цхьабакъда, тІа-тІа дукхагІа гаьна йоалаш латт тухо йаь аре. Бера тІа кхйата бизза мохк хиннаб сага караерзаьйча яьссача аренех. Парте лоІамах, вошал долча кхачь республика — Узбекистана, Казахстана, Таджикистана — хьинарца кердадахьад дукха йоацаш хинна, эргадохилга гІорьйьнна йолча ленински декрето оттадь хинна Іалаьмате доккхий лаьтташ.

Целинникашта йола боевой программа хиннай соахка Екъача арене вахагІа хилар. Белгальдьнача деношка Никита Сергеевич Хрущева деннача хьехамехи рекомендацехи. ХІанз кхо а целина караерзаьйрий хьаша ва КПСС ЦК ХьалхарІа секретарь, СССР Министрий Совета Председатель новкъост Н. С. Хрущев.

Тахан ІуйрІина Екъача арене эггара хьалхагІа везача хьашах кхийттарІ № 1 йола Джизакски совхоза болхлой бар. Дукха эзараш болхлой латтача «Главголодностепстроя» коллектива цІерах цар дІайха баркал аьлар Коммунистически партенен Совета правительствен хаддаза целинникий йоакхо ярах, кердача лаьттаьша производительни маннаш чІоагІа дегІадоаладара йоккха терко ярах.

Новкъостаца Н. С. Хрущевца цхьана Екъача арене баьхкар КПСС ЦК Президиума членалла кандидат, Узбекистана Компарте ЦК хьалхара секретарь Ш. Р. Рашидов, Узбекистана Компарте ЦК шоллагІа секретарь В. А. Карлов, Узбекски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Я. С. Насреддинова, Узбекски ССР Министрий Совета председатель Р. Курбанов, мехка боамби бувча вокх республикай кулгалхой.

Аренерча Таз-Тюба яхача йоккха йоацча полустанке Никита Сергеевич Хрущева накъа боагІа самаркански Екъача арен районашкара викалаш — Джизакски района «Москва» яхача колхоза председатель Социалистически Къахьегама Турпад Насыров Хамракул, боамби кийчбара плана хІанзале а кхоачашъяь, № 1 йолча совхоза тракторно-полеводчески бригада кулгалхо Муминов Бултаг, ялхлагІа гІишлой-монтажни управлене нивелировщица Погорувва Маргарита.

Екъача аренерча беррригача къахьегамхоашта дика довзаш дола, «Целина караерзаяр — коммунизм хьалъеча вай турпалхера халкъа карагІдаьнна сийлахь-доккха гІулакх, из дахаргда бІаь шераш!» яха дегаш урауреттадеш дола Никита Сергеевича дешаш тІаэздаьча аркана кІалгІолла чакхйоал машенаш.

Наькъа шинна а оагІорахьа бІарг ма кхоачча шера даьржа дада боамби тІабола кхаш. ВІарагу горнеркар хьисапера шоззлта вІаштагІаьх цІеношта а дагІаш йола хоза посёлкаш. Хьалхь целина-хинна аренаш юкъ-юкъера тедаш долх каналийн кхыча ирригационни гІирсийн баьцарта ленташ. Массанахьа а низ бола техника. Низах тоаденна, кхехкаш латт тахан Екъача аренера вахар. Индустриальни методашца, комплексни караяьллин караерзаеш латт аре. ХІанзале а дахкаь даьннад автомобилаш лела эзар километр совгІа башха-дика наькъаш, бІаьш километраш дІахьа долх хиш дехачкаш, электропередачай линеш, водопроводаш, газови магистралаш йоахаш латт. Тайп-тайпарча инженерни коммуникацешца гобаьккха чулаьцад ши бІаь эзар гектар дола лаьтта — цкъара карадерзадаьча лаьттах нийсса ах. Индустриальни гІишлош ю индустри латт чуІеча цІеношта аьшкабетонни хІамалш панелаш, лакхера IoгІа хий деттаеш йола лотокаш, шоай таьлла ярах йола дІакъайлача дренажа турбаш хьеещ йолча предприятешк. Екъача арен хиш дечкача площадкаех монтажни площадкаш хилийтаргахьа дерзадьд гІулакх. ГІишлонхойн кхашка къахьегаш болхлойн дезадаьшта чуІе дІаденнаьд кхо бІаьзар советта квадратни метр цІенош. Къоначаь совхозийн посёлкашка хІанзале 24 школа, 46 берий учреждени, пхиь больница, массехк кинотеатр, кхыйола кульрно-бытовой учреждениеш. Кастта цу посёлкашка кхоачарга Іалама ганз.

Дог гІоздоакххаш дукха хувцамаш хиннад Екъача ара хьалхагІа Никита Сергеевич Хрущев укхаза хинначул тІехьагІа дІадахача цу цхьан шера чухь. Дуккха а дукхагІа хьалъеш я гІишлош, хьалъьйй шоаш кхачарча хьалхарча шерре а дена паччахьалкхенна боамби телаш дІаеггІа совхозаш. Укх шера Екъача аренерча целинни боахамаша «Кайча дошо» шовзткъе эзар тонн гурьъа — соахкарчул дуккха а дукхагІа. Цхьабакъда, керттера, эггара чІоагІагІа ца гІаддугаш йола баьча итог — из кадраш, целинни дошо фонд.

...Гаьнна гучаеккхар № 6 йолча совхоза кхашка дика кхийкъа боамби чуэцаш йоалла массехк комбайн. Новкъоста Н. С. Хрущева, цу участке кхо а сеца, механизатораш къамаьл ду. Тракторно-полеводчески бригада кулгалхочо Джумаев Ишпулата дувц, боамбин лелабара дика опыт йола тхьаь итт болхло юкъевоалаш йолча тха коллективо 286 гектара тІа дІабийнача боамбе хІара гектара тІа 35 центнер хьаькхай, яхаш. Из дар целина караерзаьйча шоллагІа шера! Бригада къамаьл хІара болхлочоа тхьаь итт тонн боамбе кхоач. Берригача боамбех 60—70 процент машинашца чуэца лаьрхІад. Къамала юкъехь вуриятта цу даьнна бригадира воІ Бабаджан. Из а, да санна, механизатор ва, цо лерхІ укх сезонах агрегата новкъосталца 150 тонн боамбе бедал яккха.

Сийна комбинезон а тІаювзаш, лохача дегІара цхьа йоІ бІаргайра Никита Сергеевича. ГІорьяьнача узбекски къахьегамхочун Ахундова Турсуной йишаш—Инобад я из, аьлар цунга. Комсомола тІахьехама жоп а луш, ший доттагІашца Екъача аренашка балха а ена, чоалханерча техникаца болх беш я из хІанз.

Новкъоста Н. С. Хрущева целинникашка хетт кердача лаьташка боамби дІаберга дахийта кхача юхаметта каста оттий, яхаш. Уж лаьтташ карадерзадела йисте а дІалелха юхаметтаотт из ахча, аьле, жоп лу «Главголодностепстроя» начальника А. А. Саркисова. Укхаза кхай тІарча Таджикистана, Туркмене, боамби бувча кхыча республикай кулгалхоштарна Никита Сергеевич могаду целине геттара дика пайда луча боахамай опыт чІоагІагІа уйла тІа а яхийта Іомаелга.

Нов. Н. С. Хрущев хьожаш дола кха лоткови каналий ажурни лентаща дийкъа да. ЛаьрхІа кІал хІамаш а егІа лаьттара хьалъйайь я уж каналаш. ХІанзалехьа а Екъача аренашка 270 километр доахал долаш йола уж каналаш хьалхара юкъиг мала уж цу ІалаьмаІте йоккхача шийн тайпарча гІишлоний. Никита Сергеевич лоткашта дІатІавода, совхозе лелаеча хиш дехкара техникана дух тІа воал из. Лоткашкара кхашка дулла хиш кІадаех яьча кІаьдача шлангашца дуллилга а хайна, пластмассови шлангашка даьлча пайданагІа хургдар яха хьехар бу новкъоста Н. С. Хрущева.

...ТІа-тІа нийса гаьнагІа дІаудода Екъача аренах, ГучадоалІа санна кІайча боамбе аргІаш. Совхоза заготпунктана юкхе чІоагІа хьехамера къамаьлаш хул. ХІаманна чубелла а боацаш, боамби хьатІаузаш йолча фургонаш тІара транспортера ленга тІа ботташ, лакхехьа боамбе аргІаш дераша боамби хьалтелаш бІаргабайча Никита Сергеевича белгалдоакхь из техника кхы а тоае езаш хилар. Боамбе цхьалдола дакха лаьтта Іолег, шерра баьхьаш дац йизза механизации яь, из бахьан долаш боамбе аргІашта юкъе болхлой лоаттабе безаш хул. Ерригача процессашта йиш махулла механизаци е еза. Уйлае йоагІа боамбех дакьа дара технологи хувцар, царна тІехь тхов хургбола-хьурба гІовнаш хьалдарча кхатна юкъе фо чугІоргдола гІулакх вІаштІехьддакхара. Цо дарегІа хулийтаргда заготпункташкара балхаш, дикагІа йиш хургья боамби ца талхийта.

Юрта боахамерча технически прогресса хьакъехьара къамаьлаш дІахо худ Южноголодностепски канала цхьан ветка керттера гІирс хьалъйаьча метте. ТІаггІолла хьаькха бетон а йолаш, чугІолла хий а долаш цхьа а оросителе бІара а хьежаш, новкъоста Н. С. Хрущева хьехар ду боамби бувча республикай кулгалхошта каналашка бетон хьакха йоакхо е еза, яхаш, цунах торо хургья хий дуккха а кІезигагІа доаде, хьарсамаш цІендаран бердаш чІоагІдаран дукха бе дувцеш. Мехкашта стемах йолча виброприкатни Іокхаех из гІулакха пайда эцара йолча торонашка хьажа деза. Топпара трубашта меттел тешамегІа а, дарегІа а, хьае аттагІа а йола цемента-гІомара турбаш хилийтара дош а терко е езаш да, белгалдоакхь Никита Сергеевича.

ЧІоагІа безаме хилар новкъост Н. С. Хрущев Янгиерерча — голодностепски целинникий столицерча къахьегамхошта вІаштІехкетар. Яьссача ара йиллалга йоаль массех шу мара доацача Янгиере хІанз шовзткъе эзар квадратни метр хинна ца Іеш, наха чуІе парггата цІенош, йиь школа, дуккха магазинаш, кинотеатраш да. ХІанз дуккха нах лелаш улицаш йолча метте дукха ха йоацаш яьсса а арена хиннилга дага а ца доахаш бах уса хьахаш нах.

Янгиере дІахо хилар целина Іалаьмате йоккхийча тоенний хьакъехьара къамаьлаш. Екъача аренах, белгалдоакхь новкъоста Н. С. Хрущева, беркатий мохк хиннаб, бокъала бола до-мохк. Укхаза тІа-тІа дукхагІа дарзаргда «кІай дошух». Укхаза целина караерзаярга дохийта ахча кхоча юхаметтаоттар. Мамогга алсамбаккха беза Екъача арара боакха боамби.

«Главголодностепстроя» болхлоща къамаьл деча хана Никита Сергеевичена кертагІа яьхар целина карадерзаяра дакъе ХІанз а хьа пайда эцаша йола дукхо торонаш. Цо къаста хьехам бар хІанз а хиш дехкаш доацача лаьтташка жаи инкалаш йкхабара, царна цу аренашкара доакхар кийчдара бухарцха механизаци яра хьакъехьа, хиш цу дехкача лаьтташка хаьрбазашта пасташи дІаера, къаьстта а средневолокнистигі боамби бутта дика хула пасташ дукхагІа дІаера хьакъехьа. ДукхагІа дІадерІача дика дар нах бацца, шелал, чаме сом, дуккхача хьинапа дахча луш бола бочабараш.

Дикача дас санна целинникий чІоагІа йоакхо ел хиларах Никита Сергеевичa даггара баркал а оалаш, Екъа аренаш карараш бараша цунна доц делар кхы а чІоагІа, кхы а хьинарегІа къахьега, кхы а хьинарегІа Іалам карадерзаде, коммунизм хьалъяра шоаш лоацаш дола санна совдаха. Цу дикача гІулакха тІехь аьлар цар, саг мах баь ца валлал дохкха новкъостал дергда Н. С. Хрущева даьча хьехамаш.

К. УЗАКОВ, Г. ЛИПШИЦ, Е. МАЙОРОВ.
(ТАСС корреспонденташ).
г. Янгиер (Узбекски ССР). 4-ча октябре.

ДОТТАГІЛЕН ВИЗИТ ЧАКХЪЯЬННАЙ

БЕЛГРАД, 3 октябрь. (ТАСС). 24 сентябре денз 4 октябре кхаччалца официальни визитаца Югославе Федеративни Халкъа Республике ваха хиннача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежневи ФНРЮ Президента И. Броз Титоси селхан саррахьа кулгаш язъдир цхьана оттаьча коммюнике.

Югославе волча хана, йоах коммюнике тІа, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежневи цунна улувра новкъостийн ФНРЮ столице Белграде хилар, совгІа, Сербе, Хорвате, Словене халкъа республикай дуккхача городашка, тайп-тайпарча промышленни предприятешка, юртбоахама именешка, культурни Ілмани учреждешка хиннаб, цар къамаьлаш дадъ республикай, моттигерча самоуправление органий кулгалхоща, къахьегамхошца. Массанахьа а безамерча хьоашалла тІаийбора уж. Югославе Федеративни Халкъа Республика Президентаца вІаштІехкетар а къамаьлаш деш а хиннав СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателен ФНРЮ Президентен цІаьхха а белгалдаьккхар, шинна а мехко халкъий доттагІален уйлашца деррига мехкашийн халкъаши хьашташ дахарен царна юкъе шерра бувзамаш леладарен принципаш хилар, деррига дунен тІара машар чІоагІбара йола нийса лард из хилар а ховш.

Шинна а мехко лоархІ, лаьттан тІа чІоагІа машар Іалашбергбола а адамле массе оагІорахьара дегІайоалергІола а керттера средство «Массане а цІендаь герз дІадаккхара хьакъехьара» вІашагІкхийттача Къамий Организаце Генеральни Ассамблей XVI сессе решене ларда тІа массане а цІендаь герз дІадаккхара хьакъехьа решени яра гІулакх сихагІа вІаштІехьдоаккхаш хилар.

ДІахо коммюнике тІа белгалду, дунен шоллагІча тІемах юкъедиса гІулакхаш дІадахаза, германски машара договор дацаза, Малхбузен Берлинера гІулаш лакхарел тІа доаладаза дуне тІа дагІа машар чІоагІбарен тІехьа гІулакх хилар. Из нийса доагІа Европерча кхерамзлени деррригача дунен тІа машар чІоагІбарен вІашташца.

Советски Союзон Югославен лоархІ, германски дешаш машар тІехь къоастадеча хана Германе отта доагІаш этта хьали суверенни немецки ши пачхьалкхе хилари лаьрхІаза ваьрг ца хилар.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателен ФНРЮ Президентен сатоха йиш йоацаш лоархІ, Китайски Халкъа Республико ООН-ера шийна законах йола моттиг хІанз а ца еларех. Иззаки нийса лоархІ цар, ца хургдолча суверенитет чІоагІбара лоархІаш, вІаштІехьа хилар, хІаьта цар хаьдда дІадех цу организаце членалла из дІаэцилга.

Цхьана оттаьча коммюнике тІа белгалдаьд, Советски Союзо Югославе машар безаш долча кхыча мехкашца цхьана колониализм цІеньыьй гоа ца дегІааххара наькъа тІа даьннача пачхьалкхашта, цар къамаьл экономически кердачаьр саьна лоархІа, суверенитет чІоагІбара гІулакхта мамогга новкъостал дара а хаьда тІахьа хилар.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателен ФНРЮ Президентен, СССР-ан ФНРЮ-нен юкъера доттагІлен гІулакхашта массе оагІорахьара бувзамашта шин мехка халкъий хьашташцен лерхІаращцен хиллалар ца вІашка а. Цу цхьан хьанна массанахьа а хилар а, юкъера бувзамаш хоалаш а, юкъера йоаццаш дола хилар, юкъе доттагІален лаьрхІар хинна ла цу дакъе юкъе дикка аьттув баьнна хилар.

Переговораш йолча хана, йоах коммюнике тІа, белгалъеннав, СССР-ан Югославен юкъера экономически, политически, Ілман, культурни, кхы тайпа гІулакхашта дІахо шердара дика хьашташ хиннилга хилара а вІаши юкъе доттагІлен хьаштош хилар.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнева визити переговораш еча хана хьахинна результаташ Советски Социалистически Республикай Союзан Югославе Федеративни Халкъа Республиканен юкъера дехкан а барт-цхьоагІона дІахо чІоагІдара юкъе, хІаьта цунца ерригача дунен тІа машара юкъера барт-цхьоагІоннa юкъе а лоацаш дола доккха накъа дахь да.

МОСКВА, 4 октябрь. (ТАСС). Селхан Белградера Москве юхаверза СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев, Югославе Федеративни Халкъа Республика Президента Иосип Броз Титос вийха доттагІлен визитана ответни официальни визит йихьаре цо.

Советски Союза паччахьалкхен байракхашца егача Внуковски аэродроме Л. И. Брежневи цунна улуврча новкъостиетта нахьа бахар новкъостий Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, кхыбараш.

Накъа бахарашта юкъе бар ханна гІулакхашта поверенни вола М. Пешич керте латта Советски Союзе Югославе посольства дипломатически составь СССР-е аккредитованни йолча дипломатически представительствашта керте латтараш, советски кхыча мехкийн журналисташ.

Москвичаша дег тІара даькъала вийцар Л. И. Брежнев визит толаме чакхъяларца.

Партийни вахар

Коллективе болх берашта — идейни кхетам

«Старогрознефть» яхача НПУ шоллагIча методех эксплуатаци еча цеха партийни организацеца 52 коммунист ва. Партийни бюроси СССР Лакхехьарча Совета депутат волча цун секретара нов. Магомадов Мухьадеи чIоаггIа уйла тIайохийт коммунистий идейно-политически боарами общественно - производственни балха тIара хьинари лакхдара дешашта. КПСС XXII-гIа съезд хинначул тIехьагIа идеологически болх дикка тоабаьб парторганизаце. Хоадам болашагIа а керттера декхараш кхоачашдара тIаерзаяь а я хIанз пропаганден агитации.

Коммунисташта а берригача къахьегамхошта а идейни кхетам луш йола керттера форма политически дешар да. ДIадахача дешара шера партийни дешар хьехача системе Iомаяьраш КПСС XXII-ча съезда материалаши решенеши яр. Уж Iомаяр духьа деша ухаш хиннараш дукхагIа бар. 32 коммунист вар политически дешар хьехача кружокашка дешаш, институташка, техникумашка, болх беча кагирхой школашка дешаш — 10. Цул совгIа, коллективацара 85 процент бола нах юххьанцарча экономически школашка парте Программеи съезда решенеши Iомаеш бар.

Ховш да, пропагандистий состав дикагIа хилча, хьехаш йола материал лакхача идейни бoараме хьеха а теори практикаца, предприятена хьалхашка латтача декхарашца ювза а царна ховш хилча деша ухарий безам дукхагIа хулаш хилар. Ала дезаш да, из декхар партбюрос дика кхоачашдаьлга. Пропагандисталла хержараш политически грамотни коммунисташ бар, цудухьа цар шоашта хьалхашка оттадаьча декхарех дика ка а яьннай. Итогови занятеша хьахьекхар деша ухаш хиннарех дуккха а дукхагIа бараша шоаш Iомаеш хинна материал дика кхетаяь хилар.

Дешаш хиннараша шоаш Iомадаь хIамаш дIахьех вокх юхебисача къахьегамхошта. Масала, къахьегамхоша КПСС XXII-ча съезда материалаши денна вахар чухь хулаш йола событеши йовзийташ беседаш ю агитатораша Н. В. Кунова, Е. П. Крупенкос, А. Г. Пономаревас, В. Ю. Шульга, А. И. Ширинас.

Комсомольцашта юкъе болх баьб пропагандиста нов. Г. П. Турчиновас. Комсомольцашта юкъе цо болх дика вIаштIехьбаккхар бахьан долаш, комсомольски организацецарча 20 комсомольцах 18 коммунистически къахьегама бригадашка болх беш ва, 13 — сайрийнарча институташка, техникумашка, болх беча кагирхой школашка, 7 — политически дешар хьехача школашка дешаш ва.

ВЛКСМ XIV-ча съезда сийна лаьцача яхье районе хьалхара моттиг лаьцар комсомольски организаце. Дуккха комсомольцаш, масала, Полупанов, Шевяков, Лясь, кхыбараш дика рационализатораш ба, цар еннача рационализаторски предложенеех хIанзле а 30 эзар сом совгIа экономически пайда баьннаб. Партийни дешар хьехарах кхоачамбаь Iац наха кхетам балара беш бола болх. Йоккха моттиг дIалоац хIаранеца къаьст-къаьста беча балхо. Укх тайпара масал доаладергда аз: 1961 шера веха а волаш общественни порядок толхайир коммуниста Б. С. Авакова. ЧIоаггIа партийни бехк бир цунна. ФуннагIа даь а из саг бакъахьарча наькъ тIа ваккха лаьрхIар партбюро секретара нов. Магомадова. Эггара хьалхагIа къаьстта шийца беседаш а ещ болх бир цунца новкъоста Магомадова ше а иштта кхыча коммунисташа а. Уж беседаш еча хана сайрийнарча мехкдаьтта техникуме деша гIолга шийна тоадича, из хьехар дIа а ийца цига деша вахар нов. Аваков. ХIанз шоллагIча курсе дешаш ва из, общественни балха юкъе дика дакъа лоац цо, кхычарна а шийгара дика гIулакхаш гойташ ва из. Цунна баь хиннача партийни бехках мукъаваьккхав из хIанз.

ХIанз керда дешара шу дика кийчо а яь дIадоладаьд партийни организаце. ЧIоаггIа уйла тIаяхийтай цо партийни дешар нийса вIаштIехьдаккхара. Коммунисташ болча а парте боацача а болхлошцеи гIулакхерча нахацеи къаьст-къаьста беседаш еча хана теркалдаьд деша багIараш общеобразовательнии политическии дешар мел ховш ба а цар безам дукхагIа сенца ба а хьожаш. Иштта вIашагIъеллар парторганизаце 22 саго дешаргдолаш йола конкретни экономика хьеха семинарски группа. Царех дукхагIбараш инженераши техникаши а лакхереи юкъереи образовани йола нах а ба. Цул совгIа, вIашагIъеллай 70 саго дешаш йола йиъ юххьанцара экономически школа.

Уж, дукхагIбараш, йизза юкъера йоаца образовани йола нах ба. Сайрийнарча а заочни а институташка, техникумашка, болх беча кагирхой школашка деша вагIа 30 саг. Уж ба болхлой, слесараш, токараш, машинисташ, операторaш, операторий помощникаш, кочегараш, Царех цхьабараш сайрийнарча болх беча кагирхой школаш йистеяьха а баьнна, институташка деша бахаб. Царех ба В. И. Маслов, Ю. В. Шульга, Т. А. Рябоконь, кхыбараш. Цеха коллективацара 95 процент бола нах ба парторганизаце дешаш. Пропагандисталла оттабаьб политически грамотни бола коммунисташ В. А. Демин, И. А. Селютин, Г. П. Торчинова, Н. С. Яковлев, В. Ф. Инджия.

Занятеш яра дикагIа йола кабинеташ къоастаяьй, йолаш я хиланза яргйоаца материалаши дешара пособеши.

Ер дешара шу дIахо политически дешар эргадаьккха тоадергдола шу хила деза.

Г. ОСЬМАКОВ,
КПСС Старопромысловски райкома инструктор.

Пропагандист

Ер шоллагIа шу да Наурски района Калинина цIерахча комсий совхозерча конкретни экономика кружока кулгалдеш цу совхоза директор П. Ф. Саблин вола. Образованех юртбоахама техника инженер волча цо дика лелабу пропагандистски болх а. ХIара занятега дика кийч а луш, методически нийса чакхйоах Петр Федоровича занятеш. ЛадувгIараша кхетаеш ешача лекцешца, царца еча беседашца цо кIоаргга дIайовзийт материал.

Партийни дешара сетера нов. Саблина кулгалдеш хиннача кружоке программах лаьрхIа материал йизза Iома а еш, дика чакхдаьлар соахка дешара шу. Цига шоаш Iомадаьрех шоай практически балха тIехь пайда эц деша баьгIараша, уж Iомабеннаб къахьегами рузкъеи кIезигагIа дIа а дохийташ дукхагIа продукци яккха.

Цхьа масала доаладергда вай. Укх шера комсаш хьувкъаяра план 147 процент кхоачашйир ший барт тайнача коллективаца комсаш лелаерий бригадира коммунистка Любовь Андреевна Дышловаяс. Латаш йола комсаш а керда дIаегIа къона гаьнаш а геттара дика гIулакх деш лелаю укхаза. Коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи яккхара къовсам лоаттабеш я из бригада.

Шийга хьабеннача боахама кхетамца кулгалдарал совгIа, тIехъяьнна дика агитатор а я Дышловая. Кружоке ше Iомадаьраш хадданза кхычарна а дIаIомаде гIерташ я из.

Боахама гIулакхаш мишта леладича экономически пайданагIа хургда дика кхетадеш, болх хьисапаца лелабеш я хIанз кружоке дешаш йола баьца даарий бешамий бригада бригадир коммунистка Надежда Николаевна Кротова, Масала, цо кулгалдеш йолча коллективо соахка хIара гектара тIара 108 центнер баьца дааpаш чуийцар. Планах лийрхIачул дукхагIа уж дале а, цунах кхоачамбанзар цо.

Хьувкъамаш лакхлургдола наькъаш лаха йолаелар из. Грозненски сомий-баьца даарий совхозе а, кабуц, помидораш, нарсаш, хохаш, морковь геттара дика хьувкъача Калиновски совхоза баьца даараш кхедераш болча а хилар Надежда Николаевна. Цунна чIоагIа накъа даьлар кружоке Iомадаьраш, ший балхах дола литература дешар, дикагIа долча боахамий опыт Iомаяр. Цунах Кротовайга торо хилар шийна хьалхашка оттадаь декхар кхоачашде. Укх шера цо листагIа дIадийра баьца дааpаш. Кабуци помидораши листагIа дIаерах, гектара тIа уж дукхагIа хиларал совнагIа, кхотаенна хьалтIаяьннача цар оасар а тоIадир. ХьалхагIа кхоззадиазза де дезаш хинна кара ду оасар шозза мара де дезанзар. Планах лийрхIараш 90 центнер мара йоацача метте, хIара гектара тIара 140 центнер баьца дааpаш даьхар укх шера Кротовай бригадо.

ЧIоагIа хьисап долаш, творчески болх беш саг ва кружоке дешаш вола шоллагIча отделене механик Иван Федорович Данилов а. Комсий бешамашта гIулакх дарга а кхыча балхашка кIезигагIа къахьегам дIабахийта боахамга торо хулийташ дуккха а рационализаторски предложенеш тийннай цо.

ХIанз кружоко юха а ший болх дIаболабаьб. Юха а книжкаш караийцад бригадираша, отделеней управляющеша, совхоза специалисташа.

Хьалхара заняти хиннай. Цу занятега дика кийчвелар Петр Федорович Саблин. Цо массане а кхетадергдола масалаши бакъдараши а кхувлаш дIадовзийтар «Социалистически юрта боахами коммунизма материально-технически база хьалъяра даькъе цун лоархIами» яхача хьалхарча тема дакъа.

Атта бац пропагандиста болх, цхьабакъда, шийха дукха беркат хьадоалаш болх ба из. Парте сийрда дош, даим яхаргйола марксизма-ленинизма идеяш нахага кхухьилга — сийлахь доккха маIан долаш, боккха тешам эшаш декхар да пропагандиста тIалаттар. Из шийха бола тешам беза, сий деш лелабу пропагандиста Петр Федорович Саблина. Идеологически фронте цо дика болх бар белгал а доаккхаш, парте Наурски райкомои райисполкомои грамота еннай цунна, хIаьта цун сурт, кхыча пропагандистий сурташца цхьана, хьалтеха доал районни Сийлен доска тIа.

Р. БОГДАНОВ.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Къаьнача Каспе буха кIалха, Челекена гаьна доаццаш геттара дукха мехкдаьтта доал. Из профессийолаш болча азербайджански новкъостий йIаьхийча опытах пайда а эцаш, Каспе аренашта чIоагIагIа наступлени ю Туркмене мехкдаьттахоша. ЦаIи ахи километр форда тIа гIолла дIачуйодача металлически эстакада тIа денгара-денга дукхагIа хул вышкаш. ХIанз укх сахьате дукха мехкдаьтта а луш шиъ скважин я цига, дукха ца говш итташ хургья уж.

СУРТА ТIА: Челекена форда мехкдаьттахоша Каспе тIа хьалъяь хьалхара вышкаш.

К. Томашевске сурт.

ТАСС фотохроника.

Къахьегама овсарле лакхъяр духьа

ДIахо халкъа боахам айбарей халкъа вахара хьал тоадарей лард йола къахьегама овсарле лакхъяр духьа къовсам лоаттабеш я Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив. Октябрьски революци хилалехьа хьалъяь тха завод зIамигача кустарни предприятешха хиннай. Советски Iаьдал латтача шерашка кердача техникаца кийчъяь, хьалха латта предприяти хиннай цунах. Производства технологи хадданза эргайоахаш тоаеш болча завода болхлоша, инженерно - технически гIулакхаш тIарча наха дикка дакъа лаьцад Советски Союза мехкдаьтта чакхдоаха промышленность дегIайоалаяра гIулакха юкъе.

Керд-керда чура резерваш гуча а йоахаш, шерра шера къахьегама овсарле лакх а еш предприяте коллективо продукце керда тайпаш арахеца доладаьд, шеръяьй мехкдаьтта сийрда продуктай ассортимент.

Семилетка кхаь шера чухь 1958-ча шераца нийсдича 18,2 процент лакхъеннай къахьегама овсарле. Къахьегама овсарле лакхъяра йола планови задани тIехкхоачашъю оаха 1962 шера а. Къахьегама овсарле лакхъяр духьа балха юкъейихьай дукха мероприятеш. Масала, цхьайолча установкашка кагийча насосашта меттел низ болашагIа яраш оттаяьй, оборудованех пайда дикагIа эцар а гIулакх дещ бола нах кхы сов ца боахаш мехкдаьтта продукташ дукхагIа яхар а духьа хийцай теплообменникашеи конденсаторашеи болх бу схема. Дуккхача участкашта реконструкци яр бахьан долаш дикка совбаьнаб цар низ. Заводе шерра яьржай установка начальника нов. Б. А. Мельникова енна хIара секцех циркуляционни орошени яра предложени юкъеяхьара чотах установкай къахьегама овсарле лакхъяра метод.

ЧIоаггIа къовсам лоаттабу парафини кокси дукхагIа баккхар духьа, установкашка ремонт йоацаш дукхагIа болх байтар духьа. Цу гIулакха къаьстта доккхий толамаш даьхад нов. О. Д. Шапошников начальник волча № 10 йолча установка коллективо. 800 ди-бийса совгIа ха йоаккх цу установка ремонт ца еш.

Ремонт йоацаш иззал дукха ха яккхийта вIаштIехьдаьннад ерригача коллектива болх дика тоабенна хилар, оборудованенеи аппаратуранеи ханнахьа ремонт яр, технологически карто яхача тIара ца йоаккхаш технологически режим нийса лелаяр, кхыдола балхаш дар бахьан долаш. Ремонт йоацаш йоаккха ха йIаьхъярах дикка лакхйир къахьегама овсарле.

Производствера чоалханера балхаш дикагIа довзар духьа къахьегама нормаш увттаеча болхлоша даим балха ден зем боах. Зем баьккхача гучадаьнна хIамаш производственни совещанешка дувц. Шоай болхлойи бригадайи а, хIаьта иштта вокх экономически районерча шоай яр санна йолча предприятей а дикагIйола производственни опыт школашка а заводе дуккхача тиражах арадувлача газетага а гIолла йовзийт. Масала, установка начальник нов. Таноянц Дрогобыч яхача городерча заводе ваха хилар цун опыт хьаIомаяр духьа. Цигара яйза, бедалах продукт дукхагIа хьакъоастаеш йола мероприяти балха юкъейихьар № 16 йолча установке, из бахьан долаш доагор а кIезигагIа дов даьлар.

Коммунистически къахьегама завод яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш я завод, тIа-тIа дукхагIа хул из сий дола цIи йоахаш йола бригадаш, установкаш, болхлой. Коммунистически хьисапе вахилгеи болх белгеи — из да план кхоачашъяр, арахецаш йола продукци дика хилийтар, балха ханах хIара минут зехьа ца йоаеш къахьегар, къахьегама дисциплина телха ца яр, Iайха дешар а кхыбарашта хьехар а. Масала, заводе къахьегаш я нов. Петросов начальник а волаш йола 7-ча установка коллектив. Семилетка пхелагIча шера чотах цу установка болх бу дукха ха я. Из ерригa коллектив школашка, техникумашка дешаш я, гIалат гац царгара цIагIарча а производстверча а вахаре. Коммунистически къахьегама хьокхам телаш ба слесараш нн. Тотарников, Игошин, приборист Мартыненко, кхыбараш.

Къахьегама овсарле лакхъяра боккха лоархIам болаш я болхлой технически образовани, хIаьта заводо из дика теркал а даьд. Болхлой квалификаци лакхъяр а технически хIамаш царга кхетадайтар а духьа духхьал заводе вIашагIъехка курсаш я, хIаравар къаьст-къаьста Iомалуш ва. Технологе цхьадола дешаш а дикагIа йола къахьегама приемаш а Iомаяра вIаштIехьдаьккха дешар а да. Преподавателаш ба квалификаци лакхагIа йолаш бола болхлойи инженерно - технически болхлойи. Цу балха тIехь доккха новкъостал ду завода технически библиотека. Дукха болхлой ба заводе балха боллашехьа а техникумашка, институташка, школашка дешаш а уж шаккхе гIулакх дика дIадохьалуш а. Масала, оператора нов. Зеленкос толашагIа йолча коммунистически къахьегама установке болх а беш, 1962 шера дика чакхъяьккхар мехкдаьтта техникум.

1962 шера 10 класс дика чакхъяьккхар новкъосташа Гайсумова — оператора помощник, Гавдеева — грузчик, Кольцовас — пробоотборщица, Стукалова — оператора помощник, кхычар.

ХIанз завода коллективана хьалхашка латта декхар да: брак йоацаш болх белга, мехкдаьтта продукташ Iо ца ухийтилга, хIара болхлочоа ший къахьегам меттел вокх болхлой къахьегам а лорабе безаш хилар ховлга. ХIара Iояхийта мехкдаьтта килограмма, совнагIа йоаьча электроэнерге доккха зе ду предприятена. Балха тIа ца воагIаш даьккхача хIара дено, сеца даьккхача хIара сахьато къахьегама хьокхамаш лохду. Цудухьа цу дешай терко еш я завода партийни организаци, инженерно-технически болхлой.

Т. ДУДНИКОВА,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода къахьегама отдела начальник.

Ведана районерча слюдяной фабрика коллективаца дукха кхалнах ба политграмота Iомаеча кружоке дакъа лоацаш. Дика дIадоладаьд цига партийни дешара сете керда дешара шу.

Сурта тIа: фабрикерча кхалнаха политграмота Iомаеча кружоке заняти дIахьош ва пропагандист Тепсуев Ильяс.

С. Шерипова сурт.

ДIадаха къаьнарча замах юхедиса во гIулакхаш

Укх деношка городской партийни актива собрани хилар МагIалбике. «КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IV-ча пленума итогаши городской партийни организаце декхараши» яха доклад йир парте горкома секретара нов. **Санькос.** Парте XXII съезд хилча денз, аьлар докладчика, идеологически балха дукхагIа терко е баьннаб МагIалбикереи города гонахьарча зонереи коммунисташ. Хаьддача декхарашта тIаерзаяь лелаю пропаганден агитации, дукхагIа хиннаб партийни дешар Iомаду нах.

Соахка тайп-тайпарча кружокашкеи школашкеи дешаш 2903 саг хиннав, царех парте боацараш — 1844 саг. БIаьш пропагандисташ, лектораш, агитатораш ба Iилман коммунизма теоретически положенеши коммунизм хьалъяра планаши наха дIайовзийташ. Пропагандана юкъера дIайоах догматизм, начетничество, формализм. Укх шера партийни дешара системе йоккха моттиг дIалоац экономически дешаро. Юкъереи лакхереи образовани йолаш 100 совгIа пропагандист ва болх беш. 600 совгIа лекцегеи докладагеи ладийгIар укх шера городерчеи юрташкарчеи къахьегамхоша.

Идеологически болх тоабаларах доккха новкъостал хул предприятей коллективай производственни балха. «Малгобекнефта» НПУ мехкдаьттахоша 16-ча сентябре кхоачашйир мехкдаьтта даккхара ийс бетта план. Соахкарчул 15,7 процент тIаккхийттад доаккхаш дола мехкдаьтта. Дулх даккхара шера план ханал хьалха кхоачашъяьй «Алханчуртский» совхозо. Шу чакхдалалехьа кхы а 300 тонн дулх дала дош деннад цо.

Парте XXII съезда решенеш кхоачаш а еш, семилетка диълагIча шера планаш тIехкхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй предприятей коллективаша. ХIанз укх сахьате кхоккхе а промысел коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яьккха я. Коммунистически къахьегама ударник яха цIи лелаеш ва 101 болхло. Коммунизм хьалъяра шоай беррига низ тIа а бахийта къахьегаш эзараш нах ба промышленносте, юрта боахаме, транспорте.

Цхьабакъда, идеологически балхаца хIанз а доккхий кхоачамбоацараш да. ДукхагIа йола уйла коммунисташи парте боацараши лекцешца, докладашца, кружокашца, школашца «чулацара» тIа а яхийта, цхьайолча партийни организацеша кIезига терко яьй цу балха идейни чулоацам тоабара, къахьегамхой дегаш тIа кхоачаш, практически балха новкъостал деш из хилийтара. Социалистически яхье хIанз а дукха формализм я. Цунах хьахиннар ер да. Шинна а бурув тохара контора бетт-бетта бурув тохара планаш кхоачашъяц, авареш хулийт. Балхаш во ду моттигерча промышленноста предприятеша, автобоахамо.

Городе дика леле а, юрташка хIанз а мела лелабу идеологически болх. ЛоархIамера юртбоахама продукташ яхара план шерагара шерага кхоачашъяц «Ингушский» совхозо. Парте горкома пропагандаи агитацеи отдело а юххьанцарча партийни организацеша а хIанз а болхлоштеи колхозхоштеи юкъе лерттIа вIаштIехьбаьккхабац агитационно-кхетама болх. Во латт гойтара агитаци а.

Идеологически болх кхоачамболлаш дика ца латтар бахьан долаш шоай болх дийнбе торо хиннай тайп-тайпарча мурдий тоабашка, дIадаьннадац къоалащ, зуламаш.

Городе а юрташка а кIезига бац тунеядцаш. Царца лира къовсам лелабац. Тунеядцашца къовсам лоаттабара хьакъехьара Указ арадаьлча денз цаI мара саг вац бехктокхаме эза. Хулиганал а леладеш, къаракъаш а мелаш, дуккхача хана денз цхьаннахьа болх а ца беш ва Вознесенскера Лебедев, хIаьта а цунга хIама оалаш саг вац. Цхьаннахьа а болх беш вац Йоккхача Ачалкхера Чергизов, цхьабакъда, къаьстта кхераме ва СоагIапчара Коригов Баматгири. Шиннахьа цIеноп, легковой машин, шиъ сесаг я цун. ХIаьта а из сенах вах хьожаш бац «Ингушский» совхозера коммунисташ. Ши сесаг а йолаш, цхьаннахьа болх а ца беш Серго участке вахаш ва Мержоев Саварбик. Уж хинна а Iац районе тунеядцаш.

Дукха баптисташ ба районе. Царна юкъе кагирхой а ба. Кхалнах лоалла кIалхара ца балийта гIерташ моллаша лелаxдер дика хьахьокх Ачалкхе хиннача гIулакхо. Цо лаьмаз де ца тигар мара кхы бахьан а доацаш, ший сесаг Маржан цIагIара эккхаяьй Бараев Бобе. Шу даьннaчул тIехьагIа мара дийцадац из дош судо. Боахамах шийна доагIа дакъа дIахьожадаьд Маржана. Бобе дас Мурада дов хьийра, суде тешал де боалабаьча Маржана тешашка.

Ды лелаберех ца а воалаш, мурдий Iаьдалах йоалайир саг Кердача Реданта юрта Совета секретарь хиннача Аушев Салмана. Кунта-хьажи мурдаш бар саг йоагIача хьийзараш. Урдонга даха ахча хIанз а тIехь дIатокхаш ва Салман. Дына гIулакхаш хьаллоаттадераша леладерех доккха зулам доал деррига берашка дешийтара закон кхоачашдара а. ХIанз а школе деша ца ухаш ворхI йиIиг я цу юрта. Цхьаболча даьша-ноаноша кино аха, книжкаш деша мукъа лац шоай мехкарашта. Саг йоалаелга, маьре йохийтилга регистраци а йоацаш дуккхача гIулакхаш чIоагIа дийцар собране коммунисташа. Идеологически болх мелбалийтарах, из вахарца айхха бувзам болаш ца лелабарах да вайна юкъера дына гIулакхаш, къоалаш, кхалнах удабелга, царга ца дешийтилга дIа ца далар, аьнна белгалдаьккхар шоай къамаьлашца юкъерча школай директораша Жаворонковеи Беляевеи, парторганизацей секретараша Ахильговеи Герасименкои, города халкъа судахочо Трофимова, «Ингушский» совхоза доярка Пешхоевас, ГорОНО заведующе Сотникова, общественни порядок лораяра городской отдела начальника Костюченко, горисполкома председатела Дахкильгова, иштта кхычар а.

Активе къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Дорохова. МагIалбика партийни организацена карагIдаьннараш а цун балхацара кхоачамбоацараш а дийцар цо.

Боахамеи идеологическии болх айхха бувзам болаш хила безилга кертахдаьккхар нов. Дорохова ший къамаьл чакхдоаллаш.

Дувца оттадаь дош массе оагIорахьара дийца а дийца, идеологически болх чIоаггIа тоабараи дIаяхача замах юхедисаьча воча гIулакхашца лиргIа къовсам лелабараи тIаберзабаь соцам тIайийцар городской партийни организаце собране.

М. ЛЫКОВ.

Мастер А. Цечоев

Нохч-ГIалгIай АССР-а тIонаькъаш дехкачеи ремонт ечеи управлене № 916 йолча Сунженски наькъий участка чуйоагIа мастера А. Цечоева кулгалду дистанци.

1957-ча шера денз участке болх беш ва Цечоев Аюп. Из болх бе волавеннача хана Алхастера Оалкама бода тIо-никъ бIаьстий а Iай а бохаш машинашта чIоагIа хьовзам хулар. Iай лайво наькъаш дIадикъе, бIаьстий хотта баьле машинаш дика лелацар, цудухьа никъ лерттIа тоабаь хилар чIоагIа лоархIаме гIулакх долга хайра Цечоев Аюпа.

Цо дика къахьегарах 1959 шера Республикански наькъий управлене мастераш кийчбеча курсашка вахийтар Цечоев. Ше курсаш яьха а ваьнна цIавеча Алхастера Оалкама бода тIоникъ буллача эггара халагIча участке вахийтар дийхар цо.

Цу хана денз из никъ буллача чIоагIа къахьийгад Аюпа кулгалдеча коллективо. Берригача наькъа искусственни сооруженеш тоаяьй, никъ ялх метрга кхоачаш шербаьб.

Лоаман даьгIенашка наькъаш дехкача а чIоагIа новкъостал ду Цечоев керте латтача болхлоша.

Соахка Оалкамара лоаман даьгIенашка бода никъ бехабар, кхерам болаш дар хьайбашта доакъар кийчдара план кхоачаш ца еш йисар. Из гIулакх дика кхета а даь никъ тоабеш боахкачарна новкъостал де баьхкар Цечоев ше керте а волаш цун болхлой. ЧIоагIа накъа даьлар цар даь новкъостал.

Балха юкъе нийслу халонаш эша а еш дика къахьег цу коллективо. Во болх беш бIаргабайча чIоагIа новкъа хул А. Цечоева. МоллагIа балха инструмент хьабе а елла болх дикагIа мишта бе беза болхлошта дIахьокха хов цунна, хIаьта ший опыт болхлошта дIа а луш цар говзал лакхъе новкъостал ду цо.

У. ГАГИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР тIонаькъаш дехкача управлене воккхагIа вола инженер.

ТIехкхоачашъе хьайбашкара продукташ яхара план

Семилетка дикълагIча шера кхоалагIа квартал чакхъяьннай. Хьайбашкара йоала продукташ яхаран кийчъяран шоашта карагIдаьннарий итогаш еш ба хьайбаш леладераш.

Паччахьалкхенга дулх, фуаш, тха дохкара кхоалагIча квартала план республико кхоачашъяьй. Соахкарчул дикка дукхагIа кийчъяьй уж продукташ.

Цхьабакъда, республике, хьалхагIа а санна, воча хьала тIа да шура кийчъяра гIулакх. КхоалагIча квартале паччахьалкхенга шура йохкара план 81 процент мара кхоачашъяьяц.

Укх шера 9 бетта паччахьалкхенна дIа ца луш республикерча хьайбаш леладерашта тIайнсай 7,4 эзар тонн шуреи ши миллион гаргга фуъи. Паччахьалкхенга шура йохкара къаьстта тIехьаюс Грозненски производственни управленена чуйоагIа районаш.

Республика кхыча районашкарчул дуккха а лохагIа да шура йохкара план кхоачашъяра процент Грозненскии Урус-Мартанеи районий колхозашкеи совхозашкен, укхаза соахкарчул а кIезигагIа ехкай шура. Масала, Урус-Мартана района совхозаша октябрь бутт хьахулаш шура йохкара план 56 процент мара кхоачашъяьяц, соахка цу юкъагIа ехка хинначул 13 процент кIезигагIа я из.

Грозненски производственни управлене уж районаш я, хьалхагIа а санна, дулх кийчдара тIехьаюсараш а. Паччахьалкхенга дулхи шурен йохкара даькъе дукха декхар тIадисад «Красноармейский», «Горячеисточненский» № 1 йолча шурий совхозашта.

Грозненски районе эггара дукхагIа тIехьаюсар «Советская Россия» яха колхоз я. Паччахьалкхенга дулх дохкара шера йоагIа план 20 проценти шура йохкара план 62 проценти мара кхоачашъяьяц цо. Дулх дохкара план ах а кхоачашъяьяц Урус - Мартана района «Красноармеский» совхозо а.

Семилетка дикълагIа шу толамца чакхдаккхаран хьайбашкара йоала массе тайпа продукташ кийчъяра шера планаш кхоачашъяран хIара боахам декхарийла ба, 4-ча квартала планаш кхоачашъяь ца Iеш, хьайбашкара йоала продукташ кийчъяра даькъе динза дисар меттаоттаде а.

Шера план кхоачашъяра юхейисача юкъагIа паччахьалкхенга дохка деза:

	Дулх (тонн)	шура (тонн)	фуаш (эзараш)
Грозненски производственни управлене	2451	9551	2461
Гудермесски производственни управлене	795	2902	1915
Наурски производственни управлене	453	2878	713
Сунженски производственни управлене	854	3743	336

Паччахьалкхенга хьайбашкара йоала продукташ йохкара план йнзза кхоачашъяр — иштта да хIара хьайбаш леладечун декхар.

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА

СВОДКА

(1962-ча шера 1-ча октябрерча хьалах)

Шера план кхоачашъяра процент

Производственни управленеши районаши	дулх	шура	фуаш
НАУРСКИ УПРАВЛЕНИ	92	79	89
Наурски	98	75	82
Надтеречни	95	82	135
Шелковской	88	83	90
СУНЖЕНСКИ УПРАВЛЕНИ	77	74	92
г. МагIалбик	89	75	65
Наьсарен	81	75	142
Сунженски	71	73	95
Первомайски	70	92	104
ГУДЕРМЕССКИ УПРАВЛЕНИ	73	72	60
Ножай-Юрта	92	68	111
Курчалой	86	71	81
Ведана	74	81	95
Гудермесски	69	76	50
Шаьла	62	70	41
ГРОЗНЕНСКИ УПРАВЛЕНИ	66	65	81
Ачхой-Мартана	85	75	85
Советски	76	88	117
Урус-Мартана	67	59	69
Грозненски	63	64	81
г. Грозный	—	54	—

ОРЕНБУРГСКИ ОБЛАСТЬ. Къилбаседа района «Путь к коммунизму» яхача колхозерча механизатораша Пивкин Василеи Абляев Митрофанеи 900 центнер гIад а тIехь моша хьажкIаш йоах хIара гектара тIара.

В. Пивкин хьажкIаш хьалкхееш ва 1958 шера денз. Укх шера цун звенос дIайийнай 140 гектар хьажкIаш, цул совгIа, цар хьалкхею доакъарий бобаш, шекара свекла, гидуаргаш.

СУРТА ТIА: механизатор В. А. Пивкин хьажкIий кхашка.

Б. Клипиницера сурт.

ТАСС фотохроника.

Оаха яздаьчох хиннар

«Эггара саготагIа дар—доакъар Iалашделга» ишта корта а болаш укх шера 19 августа арадаьннача № 66 йолча «Сердало» газета тIа кепа техача статьях укх тайпара хоам бу МагIалбика района «Ингушский» совхоза партийни бюро секретара нов. Булгучева:

Статья тIа дувца кхоачамбоацараш бакъда. Доакъара силос йоллара болх геттара во бора цхьоалагIчеи кхоалагIчеи отделенешка. Из статья 22-ча августа совхоза партийни бюро ювцаш силос йоллара болх во лелабарах 1-ча отделене управляющена мегаргдоацилга чIоагIа дIахайтад. ХIаьта, силос йоллача комбайнашка во болх байтарахи моша доакъар кийчдара план кхоачаш ца ярахи партийни бехк баьб 3-ча отделене управляющена нов. Кориговна.

Цу гIулакха лаьрхIа совхоза кхаь а отделене ККХ-3 яха шишшеи С-6 яха цхьаццеи комбайнаш яхийта декхарийла баьб совхоза директор Умарови воккхагIа вола инженер Калпакови. Цул совгIа, партийни бюро решенех бригадашта тIачIоагIбаьб партийни бюро членаши коммунисташи. ХIанз силос йоллилга во лелац. Планах деннеи-бийсанеи 200—250 тонн силос йолла езача 400—450 тонн йолл совхозе. Силос дIакхахьа шортта машинаш я.

Кардаульский Иван Андреевича механизаторал болх бу 33 шу даьннад. Грозненски района № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозе цхьан трактора тIа цо болх бу 10 шу дизад. Цо лелаю трактор хIанз а технически дикача хьала тIа я. Укх деношка къаьстта дика къахьегаш ва Иван Андреевич. Планах 24 гектара тIа ялат дIаде дезача 48 гектара тIа дIадув цун агрегата.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) тракторист И. А. Кардаульский, агроном Понамарева Маргарита, прицепщик Халидов Iарби дисковой лущильникага хьожаш боахк.

Н. Дзисяка сурти тексти.

ХIара юртбоахама къахьегамхочунна—механизатора говзал

ШИ БОЛХЛО IОМАВЕРГВА АЗ

Тхо чIоагIа гIаддигар «Колхозхошта, совхозий болхлоштеи гIулакхерча нахаи механизаторски говзалаш Iомаяра хьакъехьарча» РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюро соцамо: кастта моллагIча колхозхочун а йиш хургья дика техника лелае тхона новкъостал де.

Кхашка къахьегаш дола тхо каст-каста хул механизаторий кадраш ца тоъаш, къаьстта а ялаташ чуэца доладеннача хана. Ялаташ чуийца даллалца ханна болх бе нах боалабе безаш хул. Царех цхьабараша безам боацаш бу болх, техника дика гIулакх дац. Шоаш ханна болх беш болга а ховш машинагара шоашта доаккхалур даккха гIерт уж.

ХIара боахаме хIана бац аьнна ба техника дукха езаш, цун мах бовзаш бола нах. Цар Iомабала безам ба, хIаьта уж Iомабе нах а болаш ба—тха дукха ба наха механизаторски говзалаш Iомае ховргдола трактористаши комбайнераши.

Масала, се вувцаргва аз. «Коминтерн» яхача колхозе аз болх бу 5 шу гаргга ха я. Юххьанца тракторист вар со, цул тIехьагIа комбайн, тIаккха слесарий говзал Iомайир аз. ХIанз бIарччача шера де хIамаш хул сона: бIаьстан юхье трактористалла болх бу аз, ялаташ чуэца доладелча — комбайнералла, гурахьа юха а трактор лехкаш хул со, хIаьта Iай машинашта ремонт ю аз.

Укх шера бIаьш гектараш лаьтта аьхад аз, дуккхача пропашни культурашта нух токхадаьд, ка бола ялаташ чуийцад.

ХIанз хьажкIаш чуийца довлла доахк тхо. Азеи трактористи Гордейчук Викторен цхьана чуийцай 200 гектара тIара моша хьажкIаш.

Цхьаннена а къайлагIа дац сацанза ца а воалаш кхай юкъе каст-каста сеца везаш хилар: е трактор талх, е комбайна транспортер юкъ. Уж тайпа кхоачамбоацараш оаха леллашехьа а дIадоах: сонеи са новкъостаи дика хов трактори комбайни. Мичча хана а хувц-хувцаш болх бе йиш йолаш ва тхох хIарвар.

Аз дувц из, хIара механизатор шолха профессеш Iомае езаш воландаь. Кхы а дукхагIа пайда хургба, нагахьа санна моллагIа болхло тхона новкъостал де ва йиш йолаш хилча. Цудухьа, тхоашта ховраши тхоай опыти гIад а даха дIалургьяр оаха.

Колхозхошта, совхозий болхлоштеи гIулакхерча нахаи механизаторий говзалаш Iомаяра хьакъехьа яьча решенена чIоагIа раьза хиннад тхо. Аз дош лу ялаташ чуэца ха хьатIакхачалехьа цхьа трактористи цхьа комбайнери Iомаве. Из тайпа гIулакх республикерча вокх механизатораша а дергда аьнна хет сона.

Тха боахама кулгалхоша сиххa къоастаде деза болхлоштеи гIулакхерча нахаи механизаторий говзалаш Iомаяра дош. Бокъонца уйла а яь, сихха, наьха безам тIагIоргболча тайпара вIаштIехьдаккха деза говзалаш Iомаелга.

Л. КУТАЕВ,
Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза механизатор.

КЪАХЬЕГАМХОША ЯЗДУ

Комсомольций гIулакхаш

Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза комсомольцашеи кагирхошеи хьинаре дакъа ца лоацаш цхьаккха балха участок яц.

БIаьсти кхашкара балхаш деш, ялат чуэцача хана, хьайбашта гIожа доакъар кийчдеча хана комсомольцашеи кагирхошеи шоаш тIайица декхараш дика кхоачашду. Комсомольски организаце шефски новкъостал де лаьрхIад шурий-товарни фермашта. Цу фермашка а дукхагIа бараш комсомольцаши кагирхойи ба. Совхозе 3 кагирхой ферма я. Дика балха толамаш доахаш ба 3-ча отделе къона дояркаш-комсомолкаш Гакаева Iайна, Байтаркаева Баца, Майркаева Наташа, иштта кхыбараш а. Цар хIанзале 1700 килограммал совгIа шура яькхай хIара Iаттагара. Массехк шу да совхоза комсомольцаша «кура хьажкIаш» кхею. Укх шера «Дружба» яхача совхозе болх беш 10 комсомольско-кагирхой звено я, цар хьалкхеяьй совхоза ерригача хьажкIех 90 процент.

4-ча отделенера механизатораш Вадиев ХIарон, Макеев Сераждн Ерригроссийски социалистически яхье дакъа лоацаш ба. Звенош доал деш йолча 200 гектарах хIаране тIара 60 центнер яккха аьнна денна дош кхоачашдеш латт.

Э. ИСАЕВ.

Бурув деттарий толам

Сийлахь-боккхача Октябра къахьегама совгIаташца накъа бахара яхье баьннаб Сунженски мехкдаьтта управлене бурув деттараш. Къахьегама доккхий толамаш доах коммунистически къахьегама бригада сийлен цIи яккха гIертача говзача мастера В. Терлецке кулгалдеча бригада.

Массехк бутт хьалха Карабулаке кхы а дIахо мехкдаьтта доалла моттиг лахар духьа Заманкул яхача моттиге бурув тоха тIадиллар В. Терлецке бригадана. № 29 йолча скважина эггара хьалха бурув техар цо. Бетта нормах 715 метр бурув тоха дезача хIара станокаца 740 метр бурув а тохаш массехк ди хьалха скважина яьккха баьлар уж.

ДIахо хIара станокаца бетта 1000 метр бурув тохаргда оаха, йоах бурув деттараша. Барт тайна, дика коллектив я цар яр. Цу юкъе ба эрсий Нефедов Борис, Гайворонский Федор, украинец Жук Николай, гIалгIай Ажигов Бексолта, Евлоев Махьмад, латыш Келлер Михаил, татар Реджабов Салий, хIирий Джериев Юрий, Айяляров Мурзабек, кхыбараш а.

ЧIоагIа гIадбаха ба бурув деттараш шоаш бурув техача скважинера низ бола мехкдаьтта кIедж тохарах. Из тхогара Октябрана дола совгIат да, йоах цар.

А. БАКАЛЮК.

ХьажкIаш чуийца баьннаб

Шаьла района «Джалка» яхача совхоза Мусхаджиев Мазлака кулгалду комсомольско-кагирхой механизированни звено эггара хьалха чуийца яьннай ялатийна лаьрхIа дIайийна хьажкIаш. Звенона новкъостала баьхкача комбайнераша Бисултанов Майрбека, Гацкий Николая дика болх барах вIаштIехьдаьлар лоаццача хана уж чуийца яха. Кхетамца вIаштIехьбаьккхабар механизатораша шоай болх. ДикагIча агрегата коллективана саррахьа болх баьлча карара-кара тела ЦIе вымпел лора. ДукхагIча хана Бисултанов Майрбекага хулар из. ХIара денна нормах 4 гектар хьажкIий хьакха езача 7—8 гектар хьокхар цун комбайно. Бисултановца яхье баьнна къахьегаш бар Гацкий Николайи Мусхаджиев Мазлаки. ХIанз ший звенос хьалкхеяь хьажкIаш чуэцаш ва Бисултанов Майрбек.

Л. ВИЗИРХАНОВ,
Гудермесски территориальни колхозно-совхозни управлене ВЛКСМ обкома инструктор.

Октябра сийна

1962 шера III-ча кварталера оптови товарооборотеи боахама кхыча гIулакхийи план толаме кхоачашъяр духьа яхье яьннача РСФСР торговле Министерствана чуйоагIача Росбакалея Нохч-ГIалгIай контора коллективо кхоачашдаьд ше тIайица социалистически декхараш.

Росбакалея Нохч-ГIалгIай контора коллективо хIанз кхы а шерагIа йоаржаяьй 1962 шера IV-ча квартала оттаяь оптови товарооборота план ханал хьалха кхоачашъяр духьа, яха йоагIача тайпара Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 45 шу дизара накъа яхар духьа лаьца социалистически яхь.

С. КАЗАЛИЕВ,
Росбакалея Нохч-ГIалгIай контора торгови отдела начальник.

Цун сий ду новкъосташа

24 шу даьннад Александра Ильинична Еланскаяс производстве болх бу. Йоккха балха опыт йолча штукатур-маляра кIоаргга Iомаяьй ший говзал.

Цудухьа Гудермесски мехкдаьтта доаккхача управлене лоархIаш а сий деш а я коммунистически къахьегама ударник, говза рационализатор йола Александра Ильинична. Штукатурийи малярийи болх аттача боаккхаш, къахьегама овсарле лакхъеш йола 8 рационализаторски предложени балха юкъейихьай цо укх шера.

Дуккхача шерашка ше дика Iомаяь гIишлонхой говзалаш къоначарна Т. Зерщинковайнеи О. Марковайнеи дIайовзийташ дукха къахьег хIанз Александра Ильиничнас.

Мехкдаьттахоша, гIишлонхоша сий ду новкъостал эшачоа оарцагIъя масса хана кийча, гIулакхаца йолча А. И. Еланскаяй.

С. ЧУХАРЕНКО.

Шура кIезигьелча а сагота бац

Доккхий декхараш да Урус-Мартана района «Горец» совхоза № 1 йолча шурий-товарни ферма хьайбаш леладераша кхоачашде дезараш. Укх шера паччахьалкхен планах ферме яккха езар 5440 центнер шура я. Из я хIара фуражни Iатта дIалаьрхIача 1800 килограмм совгIа.

Цхьабакъда, хIанзара балха итогаш дог гIоздоаккхаш яц. Еррига яьккха шура 3198 центнер мара яц, хIаьта фуражни Iатта 1150 килограмм гаргга мара кхачац.

Дукха ха я доахан бокъонца оттаяьча рационах ца кхоаба. Уж даиман кхашка доажаду. Цига яа хIама яц хьажкIаш чуийцача юхейиса юхкаш мара. Шортта силос, гIадамаш, концентраташ кхы доакъар доллашехьа вIалла хIама дIадиллац ферме доахан чудаьхкача хана.

Ферма бригадир — зоотехник вола нов. Алимбеков-м кхашка дажача доаханна шортта доакъар да, хIаьта сарахьа уж чудаьхкача силосни масса, концентраташ тел аьнна тхо Iехаде веннавар. Цхьабакъда, цунах хIама хиланзар. Сарахьа хьайбашта доакъар телац. Цудухьа дийнахь-бус ферма цхьан Iаттагара йоаккха шура 3 килограммал совъялац.

Доахан чуоттадаь кхоабилга вIаштIехьдаккха тугаш бац совхоза ферма кулгалхой.

КIезиг-дукха кхаьбача-м тха доахана а лора шура, даиман доакъар кходеш ба-кх тха кулгалхой. Уж паччахьалкхен план мишта кхоачашъе гIерт ховш яц со, — яхаш дувц ферма дикагIйолча доярка нов. Татархановас.

Хург а яц гIулакх цу тайпара хилча план кхоачашъе торо. Из кхета а даь шура дукха лургйолча тайпара ферма болх вIаштIехьбаккха беза отделене кулгалхоша. Дояркашта юкъе Октябрьски революци хинна 45 шу дизара сийна шерра социалистически яхь йоаржае еза.

З. ГЕЛИСХАНОВ,
тха собкор.

ГДР—13 шу

В. ГОЛЬДШТЕЙН,
немецки журналист

1949-ча шера 7-ча октябре немецки халкъа исторе чукерда оагIув дIайолаеннай: цу дийнахьа дIакхайкаяьй Германски Демократически Республика.

Цу хана денз кхойтта шу даьннад. Октябрь бетта 7-гIа ди тха халкъа дукха дезаш ди да, ГДР-е къаман сийрда цIей да из.

Йохаяь хIалак яьчара — тояларга. БIаргашдайна нах санна, дукха немций Гитлера, монополисташта, милитаристашта тIехьабалар бахьан долаш дукха зе кхийтар Эльбана йисте уллача, лоадама хIама ца эшшаш 800 шу долча города — Магдебурга. ТIом чакхбалалехьа кIеззига хьалхагIа малхбузехьарча авиаце йохайир город, бахача нахах диъ дакъа дича царех кхо дакъа нах чубаха тхов - кIийле йоацаш бисар. Геттара дукха къахьега дийзар йохаяь хIалак яьчара советски оккупационни Iаьдалий новкъосталца из город юха хьалъе. ГДР еза-йоккхача машиностроене центр а лаьрхIа юха хьаллйир Магдебург. Цун заводаша Эрнст Тельмана, Карл Либкнехта, Карл Маркса цIерахча, 7-ча Октябра цIерах йолча подъемни сооруженей халкъа предприяте — арахийцача машинашта никъ корабаьб, алхха тха республика предприятешка корабаь ца Iеш, доазол дехьа дIаахa а, эггара хьалха Советски Союзеи социалистически лагера кхыча мехкашкеи.

Тха берригача мехка а хинна хIама да укх тIеххьарча шерашка Магдебурге хиннар. Европейски паччахьалкхенашта юкъе тахан пхелагIа моттиг лоацаш, селла дегIаенай ГДР промышленность. Иштта сиха из айе вIалла а йиш хургьяцар Советски Союзаца цхьана гIулакхаш а доттагIал а хиннадецаре. Из доттагIал гучадувл, къаьстта аьлча, эзараш болча къахьегамхоша шоай балха тIа советски новаторий прогрессивни къахьегама хьисапаш леладарца.

ГДР экономика дегIаяра даькъе хоадамерча лоархIаме хиннай тхона лоаттаю советски бедали материалаши, хIана аьлча бедал лоаттаеш хиннача традиционни моттигех дIахоадаь хиннай республика. СССР-аи ГДР-аи юкъе вIаши дIа-юха лоаттадеча товарий боарам ялхазза совбаьннаб укх 13 шера. Шерра-шера дIа-юха лоаттаду товараш 1,8 миллиард сомага дIакхаьчад. Советски Союза эггара йоккхагIа йола торгови партнер я хIанз тха республика.

Социализма малхбузехьара форпост. КIезига доаца, вахара массе даькъера уж толамаш атта даьхадац оаха. ТIемо мохк хIалак барои нацистски режимо юхедитача кхыча гIулакхашеи хьаь цIенхашттарча халонел совнагIа, малхбузенгермански реакце — болхлойи ахархойи паччахьалкхен эггара лирагIа волча классови моастагIчо — лелабеча тийшача балха низкъала тIехьаленаш а эшае езаш хиннай тха республика.

Капиталистически дуненцарча доазон тIа улла социалистически лагера малхбузехьара форпост я Германски Демократически Республика. 1961-ча шера август бетта 12-гIа ди хьаотталца йийла лаьттай Берлине, ГДР столице, ГДР социалистически дерригача кхыча мехкашта а духьаларча шпионажа, провокацей, диверсей кхуврч а баь империализмо дIаоттаяьча Малхбузехьарча Берлине хьачуйоагIа наIараш. Берлинерча дийлача доазонга гIолла моастагIаша даьча тийшача балхаша республикана теха духьхьала материальни зе а 30 миллиард маркал тIехдаьннад — хьалхарча пятилетка шерашка (1950—1955 шераш) капиталовложенешка дахийтар миссел хул из лоадама хIама ца эшаш. Малхбузехьарча Берлинера хьаллоаттадаьча, дерригача машара гIулакха кхераме долча зуламаша къахьегамхой лоIамах дIакъовлийтар тха республикага из дийла хинна доазув.

Дунен капитало духьале ешшехьа, из дорхъенна хьувззашехьа Германе исторе чухь эггара хьалха хьахиннай, Германски Демократически Республика цIераца, милитаризми дунен ши тIом хьоабаьча монополей оамали дайман дIадаьккха йола паччахьалкхе. Республика къахьегама халкъо ший демократически партещца, болхлой класса партега хьалхле а йолаш, чIоагIа ший бе доалладу управлене ко. Цунга да ерригача промышленни производствах итт дакъа дича царех ийс даькъал дукхагIа. Юрта боахаме а иштта дIачIоагIбеннаб юкъара къахьегам. Халкъа гIулакх деш я Маркса, Энгельса, Гете, Баха, Германе сийлахь - боккхийча кхыча къонгий дуккхача маьхера духовни тIехьале шийна чулаьца йола хьалха латта гуманистически культура.

Социализм хьалъяь йистеякхарга йода ГДР, низ болча социалистически лагера тешамереи цунах дIадала йиш йоацеи дакъа а да из. Сакхетамерча пролетарий дуккхача тIехьенашта массаза а дагадаьлла хIама кхоачашхиннад ГДР-е — дIадаьккхад саго сага эксплуатаци елга, шоашта а шоай бераштa а шоай лоIамах гIоза вахар хьалдеш боахк къахьегамхой.

Из иштта долча хана, капиталистически оакхарашка доал долаш йолча Малхбузехьарча Германе, хьалхагIа а санна, шоай «шефа» лайннар хила дезаш, цунах тийша ба миллионаш бола къахьегамхой, уж эксплуататорашта болх беш ба. Иллюзорни демократи духьал а лувцаш ФРГ-не доал дераш Iаьдал Гитлерга кхачийтаи шоашта тIауха пайдаш бахьанце дерригa дуне карадерзаде гIийртаи монополисташи милитаристаши шоащ ба. Реакционни мел долчоа тIехьа я Боннски паччахьалкхе: империализмана, колониализмана, коммунизма духьал хилара, реваншизмана.

ХIанз шоайла вIашдухьал латт ши Германи, вIаши духьаларча лостамех дегIаухаш йола суверенни ши паччахьалкхе. «Кхоане хьаний?».. яха хаттар шоашта хьалхашка увттадеш ба малхбоалера а малхбузера а миллионаш бола немций.

Цу хаттара нийса а хьадда а жоп лу вахаро ше. Цун опыти цун урокаши вIашагIа а тохаш, демократически Германе Къаман фронта Къаман конгрессо белгалдаьккхад массане дийцачул тIехьагIа тIайийцача «ГДР исторически декхари Германе кхоанеи» яхача документа тIа кхоане машареи социализмаи хилар, цаI мара йоаца, машар беза демократически Германи хьаярга бода никъ Малхбузехьарча Германера монополистий, помещикий, милитаристий оалал дIадаьккхача мукъабаргхилар.

Социализм—из дерригача къаман кхоане я. Немецки патриоташта новкъа-м да дуккхача хана йIаьх а луш германски ши паччахьалкхе хулга ла дезаш хилар. Цхьабакъда, объективни долаш дар иштта да, уж машаре яхийтара долла хIама де деза. Реваншисташа кхайкабеш бола агрессивни никъ хIалак хулга тIадар кхерам болаш ба.

ГДР йизза тIехьа а я хьинаре хьал а лоац дунен халкъашта юкъера гIулакхаш къоастадаргахьа германски проблема къоастаяргахьа лостаяь йола Советски Союза хьаькъалера политика. Тха республика правительства хIанзалехьа а дуккхаза яьхад боннерча доал дерашка, германски шинна паччахьалкхенна юкъера машар ца бохилга Iалашду эггара кIезигагIа дар мукъах де вай: вIаши латарг ца хилара пакт оттаелга, герз дIадоаккхилга, атомни герзаш хьадари уж кховсари соцаделга, хIаьта иштта Германех нейтральни паччахьалкхе елга. Уж еррига предложенеш массаза а эхь дайнеи гIожеи юхайийттай. ХIаьта а Германена чура гIулакхаш лертIа доаладара дIахо а цIаккха кIорда ца деш къахьегаш я тха республика. Демократически Германе Къаман фронта документа тIа белгалдаьккхад, машара договор а даь, цун ларда тIа Малхбузехьарча Берлинах ший лоIамера, демилитаризованни город а йийча ший лоIамера город Малхбузехьара Берлин а цунах дIакхета йиш хургйолаш, германски шин паччахьалкхенна конфедераци а йича, «из хургбар немецки халкъа къаман дош къоастадара эггара тешамегIеи лазар даргдоацеи никъ», аьнна.

Шек хила везаш дац, малхбузенгермански къахьегамхой а гайна-ганза социализмага боагIаргхилар. ТIехьагIа хургйолча вIашагIкхийттача Германе керттера белгалонаш хIанззехьа а дика бIаргагу ГДР юхьанца.

ГДР гIулакхаш дикагIа мелел хьарагIа тIагIерт цунна Бонна доал дераш. Малхбузехьарча Берлинера хьачубоагIа никъ шпионашта, провокаторашта, диверсанташта тха республико дIакъовлалехьа дукха хьалхагIа доаццаш цунцара торгови гIулакхаш хоададир ФРГ. Цунца экономически гIишлош хьалъяр дохаде а ГДР-е йоккхий халонаш оттае а лерхIаш вар моастагIа. Цхьабакъда, из юха а гIалат ваьлар.

Капитализм йолча ханнехьа а хьахинна ГДР дуккха промышленни предприятеш Малхбузехьарча Германера а малхбузехьарча кхыча мехкашкара а хьачукхухьача хIамаех тийша хилар дIадаьккхар оаха. Цунах хетта тха хийца эргадаха дийзар производства цхьадола лоархIамера доакъош. Бедалцеи материалащцеи Советски Союзо вошал дола новкъостал а деш, дика ка а йоалаш чакхдаьккхар из гIулакх. Из бахьан долаш кхы а нонагIа чIоагIъелар ГДР-еи СССР-еи а социализма кхыча мехкий а экономика координаци.

Империалистий тийшача балхаша хьаьяча цхьан юкъагIарча халонашта кердача патриотически инициативаца жоп делар республика къахьегамхоша — «Хьисап чIоагIа де, лоархIам бокъонца волча дас санна бе, техника тоае, болх цIена бе!» яха лозунг а йолаш йолча дукхача наьха боламца.

Болхлой класса творчески къахьегам бахьан долаш юха а лакхлуш йоагIа промышленни производство дегIаяра темпаш.

Тха экономикана йоккхий керда перспективаш хьаелл вIаши новкъостал дара Экономически Совета рамкашка специализации кооперировании яра, Совтски Союзаца кхы а айхагIа экономически цхьоагIо оттаяра хIанз чакхдоахача гIулакхаша. ГДР-е нонагIа дегIаухаргда дерригa хIама хьадара низаш лакхлулга шоаех тийша дола промышленноста доакъош: химически промышленность нефтехимеца, механизацеи автоматизацеи средстваши шоай продукцега кIезига мара материалаш дIа а ца йолхаш, цхьабакъда, специалистий, Iилмахой къахьегам дукха дIа а бодаш дола индустре тайпаши хьаделга.

Реакци мелла хьаьръяьнна хьувзе а, ший марксистско-ленински идеологеца, ше вIаштIехьъяьннеи халкъа барт цаI болаши хиларца, ерригача социалистически лагеро хьинаре хьаллоацаш хиларца чIоагIа йола германски къахьегамхой паччахьалкхе бIубенна халонаш эша а еш хьалхашкахьа йода. ГДР миллионаш болча граждааний шоай гIулакх, вахарера керттера декхар хинна дIаеттаб машари социализми бахьанце лоаттабу къовсам. Цудухьа 7-гIа Октябрь, тха республика хьахинна ди, цун халкъа вахаре гIоза, йоккха событи я.

„...ДЕНАЛ—ИЗ ЦУН ОАМАЛ ЯР..."

«...Шийна новкъостала бІу барга а хьежаш, из тІакхачалца юрт дІа ца хеца а лерхІаш, цІеношкара а бешамашкара а дов сихдаьча, атаке яь хиннача багьлона никъ бокъонца хоадабир Бугски полкаца Александр Чеченске. ЧІир лаха безам а болаш, моастагІий чубола цІенош лотаде карагІдаргдараш лехар аз.... Эггара хьалха цу деша жоп делар са юхевисача тІкъа пхиъ турпало! ЦІенош лотадедар, цІера ало чулаьцар ши бІа совгІа саг. Унзара мукъарч даьлар, цхьабакъда, из хІаиз тІехьа дар! Ше хІалак хургхилар бІарга а дайна, кегаенна юртара арахьийдар баьталон. Из хоаденнача Чеченске довнаца чу а хьийда бІаьтхьеста салтеи цхьа капитани плен вера...»

Ишта язъю Александр Чеченске ув цхьа подвиг. Партизана, 1812-ча шера Даьй-мехка тІема турпала Д. Давыдова «ТІема записка» яхача книжка тІа дукха а башха дика оагІонаш я цу денал долча тІемхочох лаьттаж.

Ма къаьга, хьадда лоаца аьнна цунах. Ма бокха низи кавказски кадайли хоалу цун куцаца:

— «Бер долча хана Нохчечера дІа а вихьа, Россе хьал а кхийна черкес ва дошлоша гІулакх деш вола ротмистр Чеченски. Хьаьрчача дегІара, векъо гІийла, мерий дукъ дагІаш, бронза бесара юхь йолаш, хьаргІий ткъам санна, Іаьржа чо болаш, лаьча санна бІарг болаш вар из. Оамала дорха, сиха; доттагІал е моастагІал гучахьа леладеш; боарам боацаш чІоагІа хьисап долаш, геттара сиха хІама дагадохаш, хоадам беш».

Сурт дуллаш санна, къаьга хьаьжехкай турпала образ.

Цхьабакъда, цо ледадь тІема гІулакхаш дувцалехьа массеха дош аргда вай цунах шийх а из санна вола цхьаькха сагах а.

Д. Давыдова яхачох, А. Чеченский бера хана Нохчечара дІавихьа хиннав. Цу хана чоккхи дувхадеш мелбарех черкесаш оалаш хиннад. Цудухьа, хетаргахьа, цунах а черкес аьнна хила мегад, из нохчо воллашехьа.

А. Чеченске кхел тара я художника академика П. З. Захарова (1816—1852 ш.) кхела. Из а хиннав кхо шу даьнна кІаьнк волча хана Нохчий мехка тІемаш лаьттачара кора а ваь, эрсий бІуна главнокомандующе А. П. Ермолова дІавихьа а, хІаьта цул тІехьагІа инарла тайпагІа вошас П. И. Ермолова кхеве дІавига а. Цо йоахко яр бахьан долаш, художествай Петербургски академи йисте а яьккха, тІехьагІа живописа академик хилар П. Захаровах.

1834-ча шера, 18 шу даьннача художника-нохчочун П. З. Захарова вахар а творчество а общественна хІа аьнна дІайоаза йолалушехьа а велар Даьй-мехка тІема гІорваьна турпал А. Чеченский.

Захаров санна, Чеченский чу а ийца из хьалкхеваьраш а хиннаб эрсашха бола дика, дог цІена, хьаькъал дола нах. Боарам боацаш денал долаш а кадай а хиннача цунна геттара дика йовзар тІема стратегии тактикех.

Александр Чеченский — 1812-ча шера Даьй-мехка тІема турпал

Из ишта хилар бакъду исторе оагІонаша.

1812-ча шера октябрь бетта 8-ча дийнахьа денз 15-ча денга кхачалца хинна тІемаш дувцача журнала тІа фельдмаршала князя Голенищева-Кутузова йоазув:

— «Ахтирски гусарски полка подполковника Давыдова рапорташца хоам бу: 7-ча дийнахьа делкъийна 11 сахьат даьлча дайтача хьалхарчун тІа йоах цо, цу минута шийн конфидентаьца гІолла хабар кхаьчад шийга, цул хьалхарча дийнахьа саррахьа моастагІий кхо полк Москвера Вязьме кхаьчай, аьнна а, хІаьта царех геттара кІаьдъенна йолча говраццарча шийна тІехьа Іалаьмате йоккха транспорт я аьнна а.

...Ротмистр Чеченский начальник а волаш йола шоллагІа отделени тІагІертай лораеш чІоагІа ха а долаш йоккха хьгІудалкх чуйоагІача транспорта, хІаьта из хьуна юкъе лечкъай. Ротмистра Чеченске хьуна го а баь, Бугски полкацара ахаш казакаш говраш тІара а боссийта, ше царна хьалха а ваьнна, герзаш тІалаьцад моастот тІехьа; шоай массехк новкъост верах дорхбеннача вайбабаша, кІезига мара плен боалабаьбац моастагІий, царех дукхагІбараш, уж духьале е гІертара, боабабь...

Цу дийнахьа 375 саг вийра моастагІех, царех 3 эпсар а волаш; 1 штаби, 4 обер-эпсари, 490 салти плен боалабаьб, уж Калуге дІабигийтаб; сухараш, хьо, дІадайча счетах 17 эзар франка маьхера, Вестфальски гусарски цхьан полка дувххал барзкъаш тІа а долаш йола 41 транспортни йоккха гІудалкх хьаьккхай».

Октябрь бетта 10-ча дийнахьа е а Д. Давыдовга шийнга язьдача письмо тІа эрсий бІуна главнокомандующи вола Голенищев-Кутузова яздаьд 1-ча Бугски казакий полка командующена А. Чеченскийна 4-ча тІема орден еннилга. Из тІом барах святой Георге 4-ча степена орден елар денал долча тІемхочох.

...Наполеон Москвера тІехьашка ваьлар. Цхьабакъда, хІара городе, хІара юрта, хІара хи йисте, эрсий лаьтан хІара чІегилга тІа цунна етташ яр денал дола эрсий полкаш.

Александр Чеченский а кхыбола тІема хьакимаш а керте лаьтташ йолча отрядаша тІехьашхьадола бодача Наполеона бІунал хьалха а ювлаш, тІаьш дохадора, наькъаш кхувлар, гонху а лувцаш, гІорваьнна хІалак бора.

Гой ер я Денис Давыдова язъяь цхьа эпизод:

«Тхо хехкха дІадахар Копысагахьа. Лоадама хІама ца хилар хьо, ах дехо хьо а яьнна, хилдехьа яр, хІаьта сехьа йисача вокха ахане юххьанца безам хиннабар керттерча улицагІа хехка чубеннача са гусарашех Попова донской полканен дов де, цхьабакъда, шийн Бугски полкаца Чеченский, хи йистте гІолла Іо а вена, моастагІчун тыле, города юкъе хьо бувлача метте кхачар бахьан долаш, — тІакха берригаш а герзаш Іохувса, дукъа йоахкача говрий лалараш теда, нийслен-деннача гІолла некъах хиъс бувла эттар. Нек деш а хиво Іохкухьаш а болча нахен говрашен цу сахьате хьеладир хий».

Хьакъхал долаш дипломат хиннав Александр Чеченский. Австрийски инаралца Фрейлихаца барта а ваха, цхьаь цаІ тера ца кхоссаш хьалабцар цо город Гродно.

Де дезар чІоагІа дика дагадохаш хилар из Дрезден яха немецки город йоакхкача хана. Покхха йоацача казакий отрядаца дов бургомистр. ХІаьта переговораш еча юкъагІа, шийца бІу а йоацилга а ца ховш, А. Чеченскеца переговораш е вера город Пирна. Казакаша а дов юхадир. ТІакхха, шоашта хьалхаькарьяр цхьа зІамига отряд мара йоацилга а ца ховш, А. Чеченскеца переговораш е вера город бургомистр. ХІаьта переговораш еча юкъагІа, шийца бІу а йоацилга а ца ховш, А. Чеченскеца переговораш еча юкъагІа, шийца бІу а йоацилга а ца ховш, А. Чеченскеца переговораш е вера город бургомистр. Дов дир царна. Казакаша а дов юхадир. Французий доккха эскар городера дІадахар, хІаьта эрсий салтий йиззача паради формаца Дрездене чубахар.

Командующега дахьийтача рапорта тІа укх тайпара мугІараш яздир Д. Давыдова:

— «...1-ча Бугски казакий полка командующи вола ротмистра Чеченске денал хьахьекар, из цун оамал я...»

Эрсий кхыча бІуца цхьана шийн отрядаца Париже кхаьчар А. Чеченский. Цун турпалали майрали чІоагІа деза лаьрхІад сийлахь-воккхача полководца М. И. Кутузова. Цунахи цун доттагІехи цо аьннад:

— Нагахьа санна сона шо дицлойя, со дала вицлургва.

Александр Чеченске наградаш ераш я: майрал бахьанде дошо тур, дукха орденаш.

МугІарерча салтечунгара инарала-майора чинага дІакхаьчав А. Чеченский.

Тайп-тайпара дукхача кьамех нах хиннаб 1812-ча шера Даьй-мехка тІем тІа дакъа лоацаш. Дахье лораеш хиннача цу нахаца вар А. Чеченский а.

Р. НАШХОЕВ.

Московски театр Грозне

Селхан Грозне дІайолаелар миниатюрай Московски кердача театра гастролеш. Сатирахи юморахи шерра пайда а эцаш, лоацигача пьесашца кьоначча театра коллективо чІоагІа сакъердаме йоашх тахьнарча вахарах йола тайптайпара темаш. Театре болх беш ба Москвера театральни дешара заведенеш чакхъяьха бола кьона артисташ. Спектакла авторашт ба писатели-сатирикаш Б. Ласкин, К. Рыжов, Л. Давидович, ишттa кхыбараш а. Музыка язъяьраш — композиторащ Н. Богословский, Л. Солин, А. Основников, Б. Рычков. Режиссераш — РСФСР заслуженни артист А. Путышкин, М. Захаров, театра художественни кулгалхо вола В. Поляков.

Бокхача безамца тІаийцар Грознерча зрительаша московски театра хьалхара спектакль.

Агитбригада кхашка

Ножай-Юрта районни культура ЦІен агитбригада кхачарга сатувсаш хул юрта боахама къахьегамхой. Дика чулоацам болеи сакъердамеи программа я агитбригадо кийчъяр. Концерташ увттаду кхашка, фермашка.

Юрта боахама къахьегамхой теркам къаьстта дукхагІа тІаувз къахьегама сийле яккхарах долча иллешеи мекъа а эсала а барех йолча байташеи.

ТІехь-тІехьагІа эргайоах агитбригадо шийн концертий программа. Программа эргайоаккхача дикіа дакъа лоац самодеятельни артисташа В. Кучинас, Л. Мусаева, Х. Межидова, А. Исаева, Э. Церебинцева, ишттa кхыбараш а.

У. БУЛГУЧЕВ,
Ножай-Юрта районни культура ЦІен директор.

Дукха ха йоацаш лоамашкарча даьгІенашка йол хьокхаш боахкача болхлоштеи хьебаш леладераштеи Сунженски, Ачхой-Мартана районашкара эша хІамаш тІакхьачача вертолета экипаже дакъа лоацаш хиннав из гІагІата хьалха гаргара Арчаков Абукар. Цо чакхъяьккхай авиатехникум. ХІанз Грознески аэропорте болх беш ва Абукар. Шийн болх дика бовзаш безаш ва авиатехник вола комсомолец. Авиамоторий гІалаташ хьа а лохаш сихха дІадоах цо. Бокъонца хьоачиду шийна хьалхашка латта декхараш, цудухьа шийн новкъосташта юкъе сийле яьккхай цо.

СУРТА ТІА: хІанзза Іоессача вертолета моторага хьожаш воалл А. Арчаков.

С. ХАКИЕВА сурт.

Технически кружокаш болх беш я

15 сентябре денз кьоначча техникий Республикански станце шоай болх дІаболабьб техническе кружокаша. Цу дийнахьа шоашта дукха езача шоай лабораторе наІараш хьайийлай кьоначча говзанчаша.

Массача самолетий моделаш хьае болабеннаб авиамоделисташ. Из болх чІоагІа чоалхане а бокха кхетаміх дукха опыти езаш а ба. Мел говзал яь планер хьае а цул тІехьагІа аз аэродроме урагІъяхийта а! Авиационни моделаш Іомае эттара хьалха бахкарашта къаьстта царна лаьрхІа кружок хьаьйилай.

Форда кемай, форда кІал гІолла лелача лодкай моделаш хьаяр массаза а дукха дезаш хиннад берашта. Хьазале а кІезига хьаьяш яхтай, додача хи тІа лелача кемай моделаш. Уж моделаш бІаргургья выставкашка.

ЗІамига автомобилаш хьаерий йиш я советски автомобилей конструкторий юкъе тІа. Цхьа хІама хьае болабьба кружокашка. Модели дІа-кхоахча Йоаше ара болашта.

Радиотехника дукха езарий кхетам кІоаргбеннаб. МоллагІа йолча радиоприемникаш тамаш е езаш бац уж, цар шоай кулгашца вІашагІоалла телевизор. Цига дІахьачаш говзал лакхъяра радиотехнически кружоке чІоагІа практически болх бе беза.

Кердача дешара шера шоай болх дІахо а бергба кьоначча кинолюбителаш, юртбоахама моделированешт, фотографически телеавтоматика кружокаша.

Керда технически кружокаш хьа а йийла хьашташ хилча дика хетар дадь укх шера кьоначча техникий станце. Царна юкъе а дикка йоккха моттиг дІалоац ракетомодельни кружоко.

Автомеханикий кердача кружоке школьникаш Іомалургба автомобиль хьа миста яьй харал совгІа, зІамига ремонт е а машина чура еха оатхал хувца а. Дешара-гойтара пособей кружоке къона говзанчаша шоай кулгашца кийчъю физикана, химена, математикана, дешара кхыча предметашта йола дешара пособеш.

Къаьстта дикагІа кхеташ бола лакхехьарча классашкара дешархой конструирование кружоке язьбаьб. Машина е хи тІа лелача аппарата чертеж оттае чІоагІа хала да. Чертеж оттаь а Іеш, чертежашка а хьежаш машина е прибор хьае еза кьоначча конструкторий.

Занятеш яра кийчъяй лабораторе. Цига кхы тІа а енай кердча оборудовани, инструменташ. Кружокий кулгалхой ба опыт йолаш, техника дика йовзаш бола специалисташ.

Г. СИМОНОВ.

Кьонача Іилмахой диссертаци

Селхан Тбилисерча Грузински ССР Іилмай Академе меттача института хоам кхаьчаб Нохч-ГІалгІайчен кьоначча шин викало — Ф. Оздоеваси И. Алироевен — филологически Іилмай кандидата диссертацена толаме защита яь хилар. Меттаеш довзара Института воккхагІа волча Іилман болхлочо А. Магометова язду: — Нохч-ГІалгІай исторе, литература, метта, экономика Іилма-тохкама институте Іилман болхлочо Ф. Оздоева защита яь «Нохчийн гІалгІайн литературни меттай системера приставкашн деша тІехьенашн» яхача темах йолча диссертацена.

Диалектологена хетабаь ба Нохч-ГІалгІай педагогически института воккхагІа волча преподавателя Алироев ИбрахІима болх. Цо тохкам баьб нохчий меттацарча кистински диалекта.

7-ча октябре. 7.15 — «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племяин» — газетий обзор; 7.30 — «Ленинан некъ» газета обзор; 7.45 — хоамаш передачай программех; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.35 — Сунженски района художественни самодеятельноста концерт. 16.00 — пионераштен школьникаштен передача (эрсий меттала); 16.20 — «Шоана, кхалнах» — журнал (гІалгІай меттала); 16.36 — концерт; 17.30 — радиоладувгІархой заявкех концерт.

УКВ

10.00 — СССР-а эрсий Академически хора концерт; 19.20 — сайрийна концерт; 20.30 — Нохч-ГІалгІай ашарий концерт; 21.06 — эстрадни концерт; 22.10 — ХІирий Паччахьалкхен иллейи халхарийн ансамбла концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.00 — ШКОЛЬНИКАШТА «Тха школьни участок (гІалгІай меттала); 12.15 — «Атамана кхональ» — художественни фильм; 18.00 — передачай программа; 18.05 — дІадолаш арахьарча гІулакхий хьакъехьа комментатора кьамаьл; 18.20 — киножурнал; 18.30 — «Керда сигале» — Грозненски телевидене студе спектакль; 20.10 — СПОРТ КИРАХ. Обозрени; 20.15 — передачай программа; 20.20 — «Привидение в замке Шпессарт» — художественни фильм.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

СОЮЗНИ А АВТОНОМНИ А РЕСПУБЛИКАЙ СТОЛИЦАШКА ГІОЛЛА. ДУШАНБЕ. ЛЕНИНА ПРОСПЕКТ.

О. Кузьмина сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Американски космонавт лаьтта вессав

НЬЮ-ЙОРК, 3 октябрь. (ТАСС). Московски ханах 21 сахьати 16 минути яьннача кьа Лаьттанна гонахьа биъ гобаьккхар космонавт Уолтер Ширра тІахиннача «Сигма-7» яхача американски космически кемо. Американски информационни агентствашка деча хоамех, кемо Лаьттана гонахьа го боаккхаш хинна ха 88.5 минут я, кема массал — 17.560 миль, апогеера орбита лакхал — 176 миль, перигеера — 100 миль.

Кемаца радиобувзам лоаттабу. Космонавта хоам бу нагахьа санна космически скафандрера температура нийсъеча системе юкъ-юкъе нийслуш хинна лертІара даьхьдола хІамаш ца лаьрхІача, кема ерригача системашца боарамах болх бу. Хьалхара го боаккхача хана скафандра чура температура Фаренгейтах 82 градусга кхоачаш (Цельсех 28 градуса нийсса хила мегаш) хиннай.

Космически кема США-на тІагІолла тІехдоалача хана, полета программаца хьежжа Лаьттан зембоаккхаш хиннаб космонавт. Цо хоам бир, кема кхиннa чура ІотІакхеча гучадоала сурт дешашца дІаала хала долаш, селлара хоза да, аьнна. «Да а дар из башха - хоза», хоам бир цо Лаьттанга.

КхоалагІа го чакхбоалача хана полета кулгалдечар космонавтага хоам бир, хьадда баь согам да, кемо Лаьттанна гонахьа ялх го боаккхаргба, аьнна.

НЬЮ-ЙОРК 3 октябрь (ТАСС). Лаьттана гонахьарча орбите гІолла ялх го баьккхачул тІехьагІа, московски ханах 0 сахьати 28 минути яьлча Тихи океане Іовессар американски космонавт Уолтер Ширра.

«Сигма-7» яха космически кема хи тІа Іоессар Мидуэй яхача острована 450 километр гаьна, «Кирсардж» яхача авианосца — океанера У. Ширра лахьа яц аьнна арадаьхача кемаех цхьан кеманна 9 километр хІаьна яц аьнна гаьна Канаверал яхача мысера информационни агентствашка деча хоамех, космонавт тІахинна кема 1 сахьата 10 минути яьлча (московски ханах) хьа а лаьца, авианосца тІаялла.

Машиннанькъахой цхьоагІои барти

ЛОНДОН, 4 октябрь. (ТАСС). Ах бийса яьлча йистеяьлар дукха болхлой балхара дІабахар духьа правительства лелаю машиннанькъаш ца доккхаш соцдарен машиннанькъа мастерскеш дІакъовларан политикана духьа протест кхайкаеш сецаи ва берригача англиски машиннанькъахой 24 сахьата йола забастовка.

Бийсанна 12 сахьат даьннача тІехьагІа мехка машиннанькъашка гІолла поездаш лела йолаеннача хана гучадалар машиннанькъахой забастовкаш мел йоккхий хиннай. Британски транспортни комиссе мукІарло дир, хІара денна машиннанькъашка гІолла 3 миллион пассажир дІа-юха кхувлирен 750 эзар тонн мухь дІа-юха кхувлийрен юкъаэдиса хІама. 80.000 километр дІахьача машиннанькъашка поездаш вІалла лийина а яц.

Машиннанькъахоша хьахьекхар 100 процент шоай барт хилар, аьлар пресс-конференце машиннанькъахой профсоюза генеральни секретара заместителa Дж. Брассингтона.

Забастовка дукха нах эгІазбургаба, яхаш машиннанькъахой кхерабе гІертар официальни пропаганда. Цхьабакъда, бакъдараца кьаьхьахой кхьдар дар. МутІакха хилар дувцаш дукха письмаши телеграммаши кхаьчар машиннанькъахой кьаман профсоюза штаб-квартире англичанхашкара а, иштта доазол дехьара а.

Забастовка мел йолча хана машиннанькъа транспорта даьхе правительства лелаеча хьалхара духьалара политикана духьа протест еш берригача мехка демонстрацеш йир машиннанькъахоша.

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ XVII-ча СЕССЕ

НЬЮ-ЙОРК, 4 октябрь. (ТАСС). Селхан ООН-а Генеральни Ассамблея ІуйрийІнарча пленарни заседане политически дискусси йолча кхана кьамаьлаш дир Малайски Федерацe, Ливе, Камерун, Марокко викалаша. Малайски делегацена керте лаьттача Исмаил бин Дато Абдул Рахмана малхбузехьара державай чІоагІагІа волча адвоката санна дир кьамаьл. Цо хоастайр Конгора «ООН-а операци», кхайкадора цу «операцега» яха расходаш дерригача мехкашта такха еза яхаш. Азера кьамаьл-мукъадахара болламаш «подрывной болх барах» хинна хІамаш да йоахар цо.

Ливе викало Мухиддин Аль-Фикине хьахьекхар Алжир ООН-е хьачуэцаргхилара ше раьза хилар. Машаре вахар хьалдара алжирски халкъо толамаш доахадда аьнна, ловца а хьахьекхар, шоай кьамий паргІато яккхар дукха къовсам лоаттабеча халкъашта новкъосташ де деза ООН-а. Ливе делегата харцахьа лаьрхІар португальски ІаьдалоАнголе лелаю террористически методаш, чІоагІа критика йир Къилбехьен-Африкански Союза правительства расистски политика.

ХІанз гера хьадарга дІахуьйта ахча машара гІулакхашка хьожадича дунен тІарча дерригача адамашта чІоагІа лоархІам болаш хургхилар ше дувцар, Мухиддин Аль-Фикине белгалдаьккхар «герз дІадаккхара экономически программа» хьахьекхар дош хІанзарча сессе ден повесткана юкъедухьача Советски Союза инициатива лоархІам. Из хьакъхалера предложени ялярах цІенача дег тІара баркал ала деза вай советски делегацена, аьлар цо.

Массане а цІендь герз дІадаккхара гІулакх кхоачашдара чІоагІа низ тІабахийтара йоккхий державаш тІахьийхар Камеруна кхыча мехкашгара арахьарча гІулакхий министра Жан Бетайне. Цу арахьарча гІулакхий министра Жан Бетайне. Цу кхыча тІа эггара хьалдагІа боаккхаргбола гІулакх Кьамаьл йохкадар тІа эггара хьалхагІа боаккхаргбола гІулакх шийна дар.

Марокко делегацена керте лаьттача Ахмед Балафреджа аьлар, шийн правительство нейтралитета позицеш тІа латт, цо дунен халкъашта юкъера гІулакхий керттера принцип лоархІа юкъе ца гІертарах.

Мехка экономика айяра Мароккос деш дола балхаш дийцар А. Балафреджа. Цунца дувзаденна цо белгалдаьккхар дунен халкъашта юкъера торгови конференци вІашагІотохар болх лоархІам болаш хургхилар.

Дийнахьа хиннача пленарни заседане дІахо хилар общеполитически дискусси.

ДИЙНАХЬА ХИННА ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК, 4 октябрь. **ТАСС-а корреспондента В. Богачева хоам бу:** селхан дийнахьа хиннача ООН-а Генеральни Ассамблея пленарни заседане дІахо а общеполитически дискусси хилар.

Таиландски эскаро Камбоджена духьала леладу агрессивни гІулакхаш нийса да ала гІерташ а шийн правительство лоалахарча мехкий территореш хьалувцаш безам болаш хилар харцдеш а вар Таиланда делегат.

Туниса кхыча мехкашчарча гІулакхаш вол пачхаьлкхен секретара Монжи Слима белгалдаьккхар, тІема блокех дІа ца кхетара политика шийн правительство чІоагІа лелаеш хилар. Конгора хьал дувцача хана цо белгалдаьккхар, «цхьадола мехкаш Катангах Централни Кьулбехьен Африке колониальни эксплуатацен система кертера бастион е лаьрхІа хилар».

Румыне делегата Малица белгалдаьккхар дуьне тІарча дерригача халкъашта хургхилар гІертаргахьа пачхьалкхаш жІоагІа е юхаоттаде гІерташ долча империалистически гІозарий политика дерригача дунен тІарча халкъашта юкъе латтача кхохкама керттера бахьан хилар. Уж тайпа империалистически гІулакхаш къаьгга хьахьокх США Кубацарча гІулакхаш. Со дог тийша ва, аьлар Малица, машара тІехьарчар де деза гІулакхаш хьадда чакхдоахе США Кубацарча политике бакъдар котдаргхиларах.

Румыне делегата белгалдаьккхар, тІемах хьакъера гІулакхаш Германера дІадаьхача антигитлеровски коалицеа дакъа лоацаш мехкий машарий соглашене ларда тІа германски дош машаре гІулакх кьоастадичен дерригача дунен тІарча халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбара гІулакхашта лоархІаме дакъа лаца лерх хургхилар.

Румыне делегата аьлар, шийн правительства хьалхахь позицеш Централни Европе, Балканашка, Кхилбаседа Европе, Африке, Латински Америке, дунен кхыча доакъашка атомни герзах мукъа йола зонаш кхьара хьакъехьа предложенеш. Тха мехко къаьстта чІоагІа уйла тІайоккхай, аьлар цо, балкански пачхьалкхашта юкъера гІулакхашка тоадара. Румынски халкъа юкъера Іоаза йоаллача ООН-ера КНР бокъонаш юхаоттаяр а дунен халкъашта юкъерча организацена кертера принцип лоархІа юкъе даргдар, аьлар а.

Ливана викала Аммуна хьаллацар торговле дешаццца йола дунен халкъашта юкъера конференци гулъяра кхьакъехьа Советски Союза предложени, цо белгалдаьккхар, из предложени ООН-а лерхІаращца нийса чІоагІаш хилар.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре. Нокхха зал — «Телефонистка». Доладу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
ЗІамига зал № 1 — «Тамашийна ревю».
Доладу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗІамига зал № 2 — «Безами гайгІеи».
Доладу: 1, 3, 5, 7, 9.
ЗІамига зал № 3 — «Телефонистка».
Доладу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.
«Родина» цІерахча кинотеатре.
Берий сеанс — «Морхашкара къинкулашь». Доладу: ІуйриІна 9 сахьат даьлча.
«Телефонистка».
Доладу: 10.40, 12.20, 2, 3.40, 5.40, 7.20.
«Советски космонавтий сийле» (Іаьхьаь сеанс).
Доладу: сайрийна 9 сахьат даьлча.

Ведана района, БелгІатой яхача юрта, яхаш йолча Сапрыкина Алла Михайловнас суде деннад Тамбове вахаш волча Сапрыкин Геннадий Павловичацара ше кьастарах дола доц.

Дош дувцаргда районни халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктохама секретара — 2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмай отделий — 2-25-72; корректорски — 2-30-91.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15, **Телефоны:** зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03169 Заказ № 5182